

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anul IV
N-rele
46-47-48

Cultura, cultura va scăpa pe Români și cultura
numai națională poate fi. A. Papiu Ilarianu

Numărul

CLUJ, DUMINECĂ 20, 27 Noemvrie și 4 Decemvrie 1927

Lei 30

CUPRINSUL

POLITICA EXTERNĂ: Rusia sovietică la conferința desarmării	N. Dașcovici
Situația din România — — — — —	Scotus Viator
PROBLEME SOCIALE: O problemă de logică: abstracție și generalizare — — — — —	Rom. Demetrescu
Gânduri asupra protecționismului — — — — —	N. Ghiulea
In valea Almăjului (sfârșit) — — — — —	Ion Clopoțel
Congresul partidului radical-socialist — — — — —	Ion Breazu
ACTUALITĂȚI: Ne înșelăm de călcăie — — — — —	Emilia N. Ghiulea
1 Decemvrie 1918 — — — — —	Horia Trandafir
EUROPA CONTIMPORANĂ: Bilanțul presei franceze — — — — —	Adrian Corbul
PROBLEME ECONOMICE: Politica cerealelor — — — — —	Lucian Bolcaș
Corespunde actuala organizație a serviciului silvic nevoilor reale și actuale ale pădurilor noastre? — — — — —	IoanGuguiian
SĂPTĂMÂNA ECONOMICA-FINANCIARA: Starea timpului. — Imprumutul extern. — Camăta. — Făina și grâul. — Taxe de consumație. — Doleanțele industriei. — Bogăția. — Nevoia de credit a industriei ardelen. — Comerțul Românic cu Jugoslavia — — — — —	Gh. Neculcea
CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Cronica dramatică: Turneul Maximilian-Storin (Dșoara Nastasia); Un dușman al poporului; Nyu — — — — —	Liviu Rusu
Bustul lui Iosif Vulcan. — Darul lui A. Simu. — — — — —	Cronicar
Conferințe: Virgil Bărbat: Dela animal la om — — — — —	
FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE: Astra sărbătorește ziua de 1 Decemvrie. — Convocarea adunării generale a Astei. — Presa din Ardeal. — Achitarea dlui Manoilescu. — Arhivele Colomb. — Mausoleul lui Gengiskhan. — Cultura și politica ei. — O misionară a profetului Krismamurti în România. Protopopul dr. Gheorghe Popovici. — Legăturile economice cu Cehoslovacia. — Moartea primului ministru I. I. C. Brătianu. — Redacționale. — Bibliografie — — — — —	Red.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA: CLUJ, PIATA UNIREI No. 8.
CALEA VICTORIEI No. 51
Abonamente: Pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite. In America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

Primăria Municipiului Cluj.

No. 20067-927.

Publicațiune

În conformitate cu adresa Cercului de Recrutare Cluj Nr. 26298-1927, se aduce la cunoștința celor interesați că viza livretelor model E, și recensământul meseriașilor specialiști și lucrătorilor, se va face pentru municipiul Cluj, în intervalul dela 9 Noiembrie 1927 până la 31 Ianuarie 1928, la Cercul de Recrutare Cluj, Șaguna Nr. 14, Etaj (Palatul Trișca), după următorul itinerar:

9 și 10	Nov. 1927	cont. 1924	născ. 1902
10 și 12	"	"	1923 " 1901
14 și 15	"	"	1922 " 1900
16 și 17	"	"	1921 " 1899
18 și 19	"	"	1920 " 1898
21 și 22	"	"	1919 " 1897
23 și 24	"	"	1918 " 1896
25 și 26	"	"	1917 " 1895
28 și 29	"	"	1916 " 1894
30 Nov. 1 Dec.	"	"	1915 " 1893
2 și 3	"	"	1914 " 1892
5 și 7	"	"	1913 " 1891
8 și 9	"	"	1912 " 1890
10 și 11	"	"	1911 " 1889
13 și 14	"	"	1910 " 1888
15 și 16	"	"	1909 " 1887
17 și 19	"	"	1908 " 1886
20 și 21	"	"	1907 " 1885
22 și 23	"	"	1906 " 1884
28 și 29	"	"	1905 " 1883
30 și 31	"	"	1904 " 1882
2 și 3 Ian. 1928	"	"	1903 " 1881
4 și 5	"	"	1901 " 1879

1900 născ. 1878 și din vechiul Regat.

I. Se vor prezenta la viză, adu-

când cu sine toate actele militare ce le posedă (Livret, ordin de chemare pentru mobilizare, certificatul de dispensă etc. iar meseriașii și brevetul sau cartă de lucru. a) Toți oamenii din rezervă și militii începând cu contingentul 1924 (născuți 1902), până la contingentul 1900 (născuți 1878) inclusiv, iar pentru marină începând cu contingentul 1923. b) Toți „dispensații medicali” din cont. 1925—1900 inclusiv, cari îndeplinesc condițiunile art. 32 aliniat 4 din legea de recrutare. c) Toți acei cari n’au fost înscrși în controalele armatei conform D. M. No. 421—1920, aducând cu sine actul de naștere și certifiatul de cetățenie română. d) Toți dispensații susținătorii de familie contingenți ul 1925—1900 inclusiv, cari îndeplinesc condițiunile art. 40 aliniatul 6 din Legea de recrutare (cei de a 3-a prezentare).

II. Nu se vor prezenta la viză:
1. Oamenii din contingentul 1925 din toate armele și cei din contingentul 1924, dela marină. 2. Oamenii din conting. 1924—1900 concentrați în cursul anului cu începere dela 1 Ianuarie 1927 până la 15 Octombrie 1927. 3. Parlamentarii în timpul cât sesiunea este deschisă. 4. Scutiți și reformații definitiv din contingentul 1925—1900. 5. Cei cari au certificate model D. A. cari trebuiau vizate până la 1 Noiembrie 1927. Toți acei cari nu se vor prezenta pentru viza livretelor în termenul fixat, vor fi urmăriți și dați în judecată și vor fi pedepsiți conform art. 224

din codul just. mil. cu închisoare dela 15 zile la 2 luni.

Cluj, la 31 Octombrie 1927.

Primar:

Teodor Mihali

Secretar general
al Primăriei:
Aurel Moga

Primăria Municipiului Cluj.

Nr: 20806/1927

Publicațiune

În baza hotărârii Delegațiunii Permanente a Municipiului Cluj cu No. 20806/927 se publică licitație pentru confecționarea imprimatelor și registrelor necesare oficiilor acestei Primării pe anul 1928.

Licitatia se va ținea în conformitate cu dispozițiunile art. 72-83 din Legea Contabilității Publice în ziua de 10 Decembrie a. crt. orele 12 a. m. în sala de ședințe a Primăriei.

Ofertele închise în plic se vor înainta la data de mai sus împreună cu garanția de 10% Delegațiunii Permanente a Municipiului.

Condițiunile, caietul de sarcini, modelele și orice informațiuni se pot vedea în biroul Serviciului Financiar (Str. Cogălniceanu No. 4, Etaj, camera 3.) în orele oficiose.

Cluj, la 10 Noiembrie 1927.

Primăria Municipiului Cluj

Biblioteca „Sămănătorul” din Arad

Atragem atenția asupra frumoasei biblioteci „Sămănătorul” din Arad, pentru popularizarea științei și literaturii românești. Bibliotecile școlilor, bibliotecile populare și peste tot bibliotecă particulară a fiecărui intelectual nu pot fi complete fără numerele *Bibliotecii Sămănătorul* din Arad atât de bogate în materie accesibilă până și cutărui fruntaș de sat iubitor de lectură:

Nr. 1. Al. Ciura: Frații, schițe din războiu	— —	Lei 5.—
Nr. 2. V. Stanciu: Cuiub de rândunică (schițe)	— —	Lei 10.—
Nr. 3. I. Agârbiceanu: Din viața preoțească (schițe)	— —	Lei 5.—
Nr. 4. Dr. I. Lupaș: Din trecutul ziaristicăi rom.	— —	Lei 5.—
Nr. 5. Dr. Ion Mateiu: Probleme școlare	— —	Lei 5.—
Nr. 6. A. S. Iorga: La chestiunea industriei naț.	— —	Lei 5.—
Nr. 7. Ion Clopoțel: Insemnări pe răboj	— —	Lei 5.—
Nr. 8. I. Barac: Pitelea Gâscariu	— —	Lei 5.—
Nr. 9—10. M. Gașpar: Blăstăm de mamă roman	— —	Lei 10.—
Nr. 11. Victor Stanciu: Plantele de leac	— —	Lei 10.—
Nr. 22. Colinde, cântecele irozilor și de stea	— —	Lei 10.—
Nr. 23—25. M. Eminescu: Poezii	— —	Lei 20.—
Nr. 26. Al. Ciura: Scrisoare în cealaltă lume	— —	Lei 5.—
Nr. 27—28. I. Clopoțel: Antologia scriitorilor români (G. Lazar, G. Asachi, I. E. Rădulescu, B. P. Mumuleanu, Al. Hrisoverghi, D. Petrino, Al. Depărățeanu, N. Niculescu, C. Stamati, V. Cârlova, A. Cantemir, D. Țichin-		

deal, Al. Donici, G. Alexandrescu, A. Pan, D. Bolintineanu, Al. Sihleanu, G. Barițiu, A. Șaguna, Tim. Ci-pariu)	— — — — —	Lei 15.—
Nr. 29—30. (M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, N. Bălcescu, Ion Ghica, A. Odobescu, C. Negruzzi, Gh. Pan, B. P. Hașdeu, C. A. Rosetti, C. Boliaș)	— — — — —	Lei 15.—
Nr. 31—34. (T. Maiorescu, M. Eminescu, N. Gane, N. Filimon, I. Slavici, I. Creangă, P. Ispirescu, Gh. Coșbuc, Al. Vlahuță, I. L. Caragiale, B. Șt. Delavrancea, C. Dob. Gherea, Ion Gorun, I. Al. Brătescu-Voinești, P. Locusteanu, D. D. Pătrășcanu, V. Onițiu și A. Bărsseanu)	— — — — —	Lei 25.—

Insistați pe lângă librăriile dela D-voastră, să comande „Biblioteca Sămănătorul”

Pentru tot ce privește „Biblioteca Sămănătorul” a se adresa
Librăriei diecezane din Arad.

SOCIETATEA DE MĂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
Ion Clopoșel

Redacția și Administrația:
CLUJ, { Calea Victoriei 51. Telefon 308
Plaja Untrei No. 8.
Duminecă, 20, 27 Noembrie și 4 Dec. 1927

Anul IV N.rele 46-47-48
Numărul: Lei 30

Rusia sovietică la conferința dezarmării

O știre, care ar putea fi socotită de senzațională dacă nu ne-am gândi la ceea ce se ascunde cu siguranță îndărătul ei, a pornit acum în urmă prin undele aeriene ale postului de t. f. f. dela Moscova: Rusia sovietică s'a hotărât, în sfârșit, să participe la conferința de desarmare a Statelor burghezo-capitaliste.

Fiindcă la timpul potrivit ne-am ocupat de problema dezarmării și siguranței Statelor, astăzi ne vom mărgini să reamintim pe scurt datele ei elementare spre a o pune în cadrul actualității.

Pacea generală, precum se știe, a făcut un prim pas spre desarmare prin obligațiile de desarmare impuse învinșilor: Germaniei, Ungariei, Austriei și Bulgariei, — exceptând Turcia care, prin victoriile câștigate după redactarea tratatului dela Sèvres, și-a asigurat o situație excepțională printre toți foștii inamici ai puterilor aliate și asociate.

Al doilea pas, destul de timid și plin de firească precauțiune, a fost făcut prin dispozițiile generale de desarmare inserate în pactul Societății Națiunilor. Deci, rândul la desarmare al Statelor învingătoare și al neutrilor urma să vină mai târziu, după învinși...

Dar situația de instabilitate și nesiguranță din Europa frământată, pe deoparte, de urile naționale și poftele de revanșă ale învinșilor, iar pe de alta de propaganda și agitațiile comuniste întreținute de bolșevicii ruși, pretutindeni, fără nici o sfială, au făcut să se uite repede prevederile din pactul Societății Națiunilor.

Câțiva ani aproape că nu s'a pomenit de desarmarea învingătorilor, — ceea ce în mod logic apărea ca un tratament nedrept și inegal la adresa învinșilor! Vestitul articol 8 din pactul S. N. era ca și inexistent în vreme ce asupra tuturor celorlalte prevederi din restul pactului se apleca-

seră priviri atente și se făcuseră sforțări lăudabile de realizare.

Dar i-a venit, în sfârșit, rândul și acestui articol cu atât mai mult cu cât din afară de Societatea Națiunilor s'au pornit inițiative de desarmare, cum a fost cazul conferinței dela Washington (1922) privitoare la înarmările navale. Era o chestiune de prestigiu pentru instituția pacifică dela Geneva de a încerca să îndeplinească tot ce se prevede prin pactul ei constituțional *).

Dar sforțările s'au izbit dela început de greutăți aproape de neînvinș pentru că în materia înarmărilor este foarte greu să stabilești un indice — fix de armament aplicabil în mod general și uniform tuturor Statelor, chiar când îți socoteala de raportul proporțional al populației, teritoriului, etc. Intre două popoare vecine sunt deosebiri imense în felul lor de viață, în mentalitățile respective, starea lor economică-financiară, în sfârșit în complexul primejdiilor externe de care are să se teamă fiecare în parte. După ce criteriul monetar stabilești d. p. bugetul fix al războiului sau suma destinată armamentului propriu zis, cum limitezi contingentele anuale și efectivele totale sub arme când ele depind de forța natalității și gradul deosebit al costului de întreținere zilnică pentru fiecare soldat? Dar aprecierea primejdiilor externe și chiar a celor interne, în țările frământate de curente extremiste, de pildă, cum s'o poți face din autoritate internațională când fiecare Stat, suveran și independent, este singurul în măsură să aprecieze mai bine, prin

guvernul său responsabil, asemenea primejdi și să hotărască asupra efectivelor necesare?

Căci suveranitatea națională n'a încetat încă de a fi o realitate pentru fiecare popor mândru și conștient de rostul lui în lume, cu toate sforțările doctrinelor juridice modernizate de a tăgădui pur și simplu rostul acestei concepții realiste.

Admițând, însă, că toate dificultățile de amănunt în materia dezarmării se puteau înlătura — și noi n'am pomenit în treacăt decât o parte dintre ele! — era oare așa de ușor să se ajungă efectiv la desarmare? Faptul că Societatea Națiunilor nu înglobează absolut toate Statele de pe suprafața globului nu constituia o nouă dificultate pentru a traduce în realitate prevederile vestitului articol 8 din pact?

Iată, prin urmare, adăugându-se la celelalte dificultăți practice una mai mare și mai de neînvinș decât toate: absența Rusiei sovietice din Societatea Națiunilor pe care conducătorii dela Moscova n'au încetat s'o privească dușmănos sau disprețuitor, după împrejurări, ca un instrument de rezistență burghezo-capitalistă împotriva mișcării de revoluție proletară mondială.

Și într'adevăr însuși pactul S. N. prin art. 8 a înglobat primejdia absenței rusești dând puțința Statelor care se găsesc în fața unor anumite situații de risc geografic sau politic de a valorifica, împotriva concluziilor generale de desarmare, rezerve și excepții de caracter particular.

Lesne de înțeles că toți vecinii Rusiei sovietice, Statele baltice, Polonia și România n'au putut adopta în materia dezarmării o atitudine de entuziasm naiv și de uitare a siguranței lor naționale.

De aci rezerve formale din partea acestor State în adoptarea unor pre-

*) Cititorii revistei noastre au avut ocazia să se țină în curent cu toate sforțările dezarmării prin articolele apărute în nr. 3, 21—22 și 31—32 anul III și nr. 18 anul IV și întitulate: „Spre conferința dezarmării”; „Politica pacifistă a bolșevicilor”; „Greutățile dezarmării” și „Desarmarea s'a amânat!”

vederi periculoase din convenția internațională pentru controlul traficului și comerțului privat de arme, munițiuni și material de război.

Cât timp au durat lucrările comisiunilor pentru studiul desarmării, rezerva aceasta prudentă din partea acelorși State s'a manifestat mereu și toată lumea a trebuit s'o primească fără obiecții fiindcă nimeni nu era în măsură să ia angajamente formale și să ofere garanții serioase împotriva dublei primejdii *politice și sociale* pe care o constituie Rusia sovietică pentru toți vecinii imediați și chiar pentru cei mai depărtați.

Fapte evidente și concludente care au îndreptățit să se spună, acum în urmă, că insuccesul definitiv al conferinței pentru desarmare s'a datorat absenței Rusiei bolșevice și refuzului ei absolut de a participa la lucrările pregătitoare de desarmare și după ce alte State rămase în afară de instituția dela Geneva, ca Statele Unite, Turcia și până anul trecut Germania, nu se sustrăgeau la invitația de colaborare la opere de adevărat interes internațional.

Să mai amintim că bolșevicii au încercat să-și ascundă refuzul de a colabora la conferința desarmării dela Geneva prin exploatarea unui vechiu conflict cu Elveția, pentru asasinarea pe teritoriul republicii federale a unui diplomat sovietic, care, ca un simplu particular și fără avizarea autorităților locale, urmăria de aproape desbaterile conferinței de pace dela Lausanne cu Turcia ?

Aplanarea conflictului cu Elveția în timpul din urmă, fără să se fi obținut mai mult decât satisfacțiile legitime și logice pe care guvernul elvețian le acordase Rusiei din primul moment, dovedesc până la evidență ce au urmărit în realitate conducătorii dela Moscova.

Dar când tot jocul a fost demascat și adevăratele intenții nu s'au mai putut ascunde, iată că Moscova se declară gata să participe la o conferință pentru desarmare.

Faptul este neobișnuit și în dosul lui trebuie să se ascundă ceva, care nu va întârzia să iasă la iveală!

*

Intru înțelegerea hotărârii neașteptate dela Moscova trebuie să mai amintim și încercările directe de desarmare cu vecinii pe care le-au făcut bolșevicii.

Astfel, chiar în iarna anului 1922, după conferințele dela Geneva și Haga, unde se vorbise de pacte de neagresiune mai mult ori mai puțin

permanente între Rusia și vecinii ei imediați, fără să se ajungă la nici un rezultat din cauza refuzului Moscovei, — chiar din acea iarnă, amintim, conducătorii bolșevici au luat inițiativa unei conferințe de desarmare în capitala lor. Totul, însă, n'a fost decât un bluff sau o încercare de a-și desarma vecinii prin șiretenii spre a-i putea izbi, apoi, cu mai mult succes. Din fericire, nici Statele baltice, nici Polonia n'au căzut în cursa întinsă de bolșevici și la propunerile lor privind limitarea înarmărilor terestre și a celor navale din Baltica au răspuns prin propuneri unitare menite să le dea tuturor, laolaltă, garanții de siguranță față de colosul comunist.

România se cade să amintim că a refuzat să participe la acea conferință când nu i-s'a primit, la Moscova, condiția prealabilă a recunoașterii stării de fapt — *statu quo* — pe actuala frontieră româno-rusă a Nistrului.

Încercării nereușite din iarna lui 1922 i-au urmat, dela Moscova, di-

ferite propuneri de pacte separate de neagresiune către vecinii occidentali, afară de România, — toate aceste propuneri fiind menite să le spargă solidaritatea punându-i la discreția a gitațiilor și intrigilor bolșevice.

Conducătorii dela Moscova au mai repetat o încercare, fără succes, într-o conferință ținută la Roma în problema desarmării navale ca să-și asigure mâna liberă pentru operațiuni suspecte în bazinul Mării Negre.

E probabil că după o serie de insuccese în tentativele făcute pentru zăpăcirea vecinilor ca și în cele de împedecarea sforțărilor generale de pace și desarmare, — conducătorii dela Moscova și-au spus că e mai bine să fie prezenți decât absenți din adunările internaționale.

Poate, de data aceasta, fiind mai puțin suspectați și supraveghiați de celelalte State vor isbui mai sigur în planurile pe care le urmăresc cu o tenacitate adevărat surprinzătoare în urma atâtor vădite insuccese.

N. Dașcovici

Situația din România

Marele nostru prieten Scotus Viator (prof. R. W. Seton-Watson), căruia unitatea noastră națională îi datorează așa de multă recunoștință, pentru că a fost dintre cei dintâi cari au creat opinia publică mondială favorabilă pentru crearea Statelor naționale din Sudestul Europei, este azi unul dintre acei mulți și desinteresați prieteni cari urmăresc cu îngrijorare desfășurarea evenimentelor politice dela noi.

Încă înaintea morții Regelui Ferdinand a dat la tipar un foarte interesant studiu despre „Situația din România” care apără în urmă în Contemporary Review. Dăm din acel studiu unele pasaje interesante, fără a publica însă partea cu privire la chestiunea „închisă”; cu toate că, așa credem, că cenzura ilegală ar admite să se publice părerea prietenului nostru fiind favorabilă tezei guvernului.

Autorul a binevoit să autorizeze Societatea de mâine cu traducerea și publicarea prezentului studiu politic.

Fără a lua în prea serios convingerea perversa nervoasă a guvernului bolșevic că Britania împreună cu Polonia, pregătise războiul contra Rusiei, putem admite că dela ruptura Anglo-Sovietică poziția internă, cât și cea externă a Rusiei față de vecinii săi apuseni, Polonia și România, a câștigat în importanță, în ochii apusului.

Situația în România este obscură și dificilă și necesită o deosebită atențiune. Acei cari o cunosc mai bine sunt primii cari o descriu de extraordinar de incal-

culabilă și pregătită pentru surprize momentane.

A sosit timpul pentru a spune franc că principalele cauze ale incertitudinii sunt starea sanitară gravă a Regelui Ferdinand și dificultățile cari înconjură succesiunea la tron. Faptul grav care a fost la baza căderii guvernului lui Averescu a fost temerea liberalilor că un general îmbătrânit, cu înclinări domol fasciste și idei confuze în politica externă s'ar găsi la putere în momentul morții Regelui, și ar putea folosi acea putere pentru a stabili o dictatură efectivă. Faptele reale ale guvernului precedent au ajuns la culme.

Generalul Averescu a obținut președinția în primăvara 1926, pentru că se spunea că va servi drept o soluție de nevoie pentru liberali, cari au pierdut în guvernarea de patru ani toată popularitatea și pentru că se credea de Brătianu că va continua să controleze afacerile Statului din ascuns. Dar Averescu și principalul său locotenent, d. Goga, ca ministru de Interne, au învățat prea bine metodele liberale de-a „face” alegeri și făcându-și din nimica o imensă majoritate artificială și având astfel un parlament supus la spatele lor, au început să desvolte o politică independentă.

Curtea și șefii liberali au acționat și au hotărât, că soluția cea mai bună ar fi un cabinet neutral, din care Brătianu ca și Averescu, Maniu și Vaida să se abțină și să lase partidele lor să fie reprezentate de persoane de importanță secundară sub un premier care să

nu aibe legături directe de partid. Știrbei a îndeplinit această condițiune admirabil. Ca un prieten intim al familiei regală a lucrat ani de-a rândul după culesile politice, fără să se expună în public, de pe altă parte, fiind cumnatul Brătienilor, a fost acceptabil pentru aceia cari de fapt au tras sforile întregei acțiuni.

Pus în fața unei așa subite deciziuni, generalul Averescu a căzut dela putere.

La început se credea în cercuri largi, chiar și între cei inițiați că guvernul nou reprezenta un efort adevărat, atât din partea premierului cât și a Regelui pentru a obține o cooperare între cele două elemente politice principale din stat, între partidul liberal și cel național-tărănesc. Evenimentele au dovedit îndeajuns că numai aceste două partide contează și că România este mai aproape de renașterea sistemului de două partide ca orice altă țară de pe continent. Este în general admis că partidul poporului, creat de generalul Averescu neavând rădăcini în masele electorale și reprezentând numai puține individualități, că pe generalul însuși în vechiul regat, și pe d. Goga în Transilvania, îi puteau scoate din existență dacă armele corupte căruia își datora majoritatea nu ar fi fost uzate de el. Pe de altă parte, este în general admis că național-tărăniștii reprezentând vechiul naționalism radical din Transilvania de înainte de războiu și tânăra democrație emancipată din vechiul regat — ar câștiga tot dacă s'ar ținea alegeri absolut libere. Dar este recunoscut în același timp de observatorii cei mai imparțiali că partidul liberal cu toate că este nepopular în mase, are o mare tradiție la spatele său, are cei mai experienți și bogați lideri într'o situație nu prea bogată în talente politice.

Războiul și reforma agrară au distrus vechiul partid conservator de boeri și locul său a fost luat de liberali, cari au găsit o înlocuire pentru interesele proprietarilor, concentrând în mâinile lor atât cât se putea, interese urbane, financiare și industriale.

Dacă asta este o apreciere justă a celor trei partide urmează că o coaliție între liberali și naționali-tărăniști ar avea aproape țara întreagă la spatele ei, cu atât mai mult pentru că fracțiuni așa mici cari au rămas în afară de partidele mari, și în special minoritățile maghiare și germane și-ar fi dat (probabil forțati de împrejurări) adesiunea lor. Și de fapt pentru o scurtă vreme se părea că așa o combinație a fost, cu adevărat dorită și de curte și de adevărații autori ai loviturii, cu intenția de-a distribui cât se poate de mult responsabilitatea pentru situația foarte de licită care va trebui să urmeze unei schimbări pe tron. Dar ușurina surprinzătoare cu care a fost înlăturat generalul Averescu, a făcut pe șefii liberali sanguinici, pentru a nu spune aroganți. Național-tărăniștii, cari în momentul crizei

păreau aliați esențiali pentru că erau cunoscuți că aveau sprijinul maseilor, foarte curând au devenit rivali incomozi din cauza programului lor democratic și mai ales pentru pretenția lor de „alegeri curate”. Tărăniștii rezonabili, pe de altă parte, au înțeles că atitudinea lor negativă din ultimii ani a stricat prestigiul lor, că aceasta nu era momentul potrivit de-a insista pentru o împlinire radicală a programului lor, ci din contra o ocazie pentru a desmînți în fața Coroanei tendințele antidinastice care au fost așa des puse în vina lor; ei au înțeles mai departe că trebuia să abandoneze întregul avantaj al popularității lor din țară și trebuie să lase liberalilor de dragul unei „Treuga Dei” politică cu mult mai mult decât ar fi obținut aceștia, dacă toate presiunile oficiale asupra electorilor ar fi fost înlăturate, cu un cuvânt ei au recunoscut, că legea electorală existentă, cu dispoziție semifascistă prin care se dă un surplus accela care obțin 40% din voturi, și astfel penalizând votul minorităților era cu această ocazie principalul obstacol pentru a înțelege pentru ce interesele liberale strâmte erau incompatibile cu alegeri adevărat libere.

De aici încolo un cartel electoral a fost inevitabil și la aceasta au consimțit ardelenii și țărăniștii, pentru că ei au acceptat în valoarea lor aparentă argumentele în favorul unui guvern național susținut în numele Regelui. Dar încurând s'a văzut, că idea d-lui Brătianu despre un cartel era ca liberalii să dea aliaților lor național-tărăniști 100 — sau cel mult 110 — mandate din totalul de 387 și că selecțiunea singuraticilor național-tărăniști pentru locuri de ministru să fie în mâna lui Brătianu și nu — a propriilor lor șefi.

Pe această bază o înțelegere a fost evident imposibilă și scurta farsă a guvernului Știrbei s'a terminat, când Brătianu a ordonat miniștrilor liberali să demisioneze, pentru că s'a văzut îndată că lui Știrbei îi lipsea sau voința sau tăria de-a încerca adevăratele sentimente ale țării prin alegeri libere și astfel a fost numai un ajutor pentru cumnatul său. El a demisionat și în 21 Iunie a încredințat Regele pe d. Ionel Brătianu cu formarea unui guvern curat liberal. Așa liberalii au fost liberi să facă alegerile după propria lor metodă validată și care le asigura în mers formal 75 procente din mandate. Astfel sunt încă odată baricadați la putere și probabil gata de a-și asuma singuri responsabilitatea pentru criza dinastică ce amenință. Rămâne de văzut până când vor fi în stare să controleze forțele populare pe care au reușit din nou să le deajoace.

Intr'un sens situația este acum mai clară. Mai sunt numai două partide, care de fapt contează — „liberalii”, cari au înlocuit pe vechii conservatori și „național-tărăniștii”, din care aripa

transilvăneană poate fi descrisă de liberală și aliații lor țărăniști din vechiul regat, de radicali. — În criza recentă s'au arătat dispuși să coopereze în muncă constructivă, au recâștigat mult din terenul ce-l pierduseră în opinia noastră și și-au relăsat programul pe linii admirabile și sănătoase. Trebuie văzut cât timp vor mai putea fi excluși dela putere prin metode de camarilă.

Acest record în intrigi politice este prezentat, nu de dragul lui propriu, dar ca o ilustrare a bazei cu totul artificiale, pe care o are viața politică românească. Războiul a adus trei schimbări fundamentale — unitatea națională, reforma agrară și sufragiul universal. Dintre acestea prima a ridicat România dela o putere mică la una de mână a doua în Europa, venind imediat după Polonia și Spania; a doua satisfăcând foamea după pământ a țărănilor, a înlăturat orice pericol al unei revoluții din jos și a imunizat România contra bolșevismului, cu toată apropierea ei de Rusia; a treia a pro-văzut națiunea cu mijloacele unei auto-exprimări democratice. Dar un vot electoral este de foarte mic folos până ce alegătorii nu și-au câștigat experiența politică necesară: și șefii partidelor nu au întârziat să adopte cu conivența Coroanei, instrumentul nou pentru scopurile lor. Alegerile generale din 1922, 1926, și acuma din 1927 au fost pervertiri rușinoase ale voinței populare și metodele întrebuintate au pus cu totul în umbră cele mai rele alegeri ale vechiului regim unguresc în Transilvania. Acei cari au răsturnat pe generalul Averescu pe motivul de a împiedeca o dictatură și cu declarații de legalitate pe buzele lor ar face bine să reflecteze dacă nu subminează, ei înșiși toată încrederea în guvernare constituțională și parlamentară și dacă astfel de tactici pot fi repetate fără a produce o stare, — care ar fi o dictatură în toate, numai după nume nu.

Aceasta însă depinde de fapt de ceea ce poate fi numit marele semn de întrebare în politica României de azi. — După constituție inițiativa pentru numirea și demisionarea ministerelor o are Coroana și în cursul celor 13 ani de domnie Regele Ferdinand a exercitat de patru ori această din urmă putere în felul cel mai drastic — în 1918 când prăbușirea Germaniei a făcut posibil României să nimicească tratatul dela București și când cabinetul germanofil Marghiloman a fost înlăuit cu Brătianu și Take Ionescu (? n. tr.) în 1921, când leaderul transilvănean dr. Vaida, a fost demisionat prin telegramă chiar în momentul când a fost prezent în Londra, ocupat fiind cu negocieri foarte reușite cu Antanta; și în 1922 și 1927 când generalul Averescu a fost de două ori alungat dela guvern pentru a face loc liberalilor. La prima ocazie o situație cu totul anormală trebuia, evi-

dent, înfățișată cu măsuri anormale: dar la celelalte trei, cu toate că legalitatea actului regal nu putea fi discutată, spiritul constituției a fost întins până la punctul de rupere și întregul prestigiu al Coroanei a fost pus în joc. Ce se va întâmpla când inițiativa nu va zace în mâinile Regelui Ferdinand I. — al cărui nume este legat pentru veceie cu rezultatul culminant al unității românești — dar în mâna unor Regenți lipsiți de prestigiu personal și lucrând în numele unui copil născut în 1922? Se poate presupune că ei vor cuteza vreodată să iee așa măsuri drastice? Nu este cu mult mai verosimil, că în timpul lungii minorități inițiativa Coroanei va veni să zacă în mâna premierului (sau care ar fi omul tare într'un oarecare cabinet) și că mult înainte de ce ar ajunge Regele Mihai o etate pentru o acțiune politică coaptă, schimbarea va deveni irevocabilă? Ceice cred în guvernare constituțională și democratică, vor înclina să considere asta

ca o binecuvântare deghizată, dar de fapt numai în presupunerea că guvernele viitoare reprezintă cu adevărat voința majorității și nu este bazată pe alegeri falsificate.

În acelaș timp nu este secret faptul că prospectul unei Regențe — și pentru o perioadă care nu se poate termina înainte de 1940, chiar și dacă tinărul Rege devine major la 18 ani — este privită cu îngrijorare și nu este nicăiri populară. Aceasta nu se atribuie numai compoziției pestrițe a Regenței — pentru că ea poate fi schimbată, și de fapt va fi, probabil, schimbată înainte de ce ar obveni necesitatea — dar eu scepticismul eu privire la durabilitatea ei, atâta timp cât există o alternativă în persoana tatălui băiatului.

Destul a fost spus pentru a indica ce complexe și ce incalculabile sunt problemele, care stau în fața noului guvern Brătianu.

Scotus Viator

PROBLEME SOCIALE

O problemă de logică

— Abstracție și Generalizare —

Dintre disciplinele științifice „Logica” instrument de cercetare în toate domeniile cunoașterii adevărului, a fost aceea care s'a schimbat mai puțin. Mai ales în privința principiilor ei generale, care totodată și principiile universal-valabile în toate domeniile științei, această schimbare a fost, relativ, destul de redusă.

Adevărurile logice, datorită faptului că sunt universale și necesare în schematismul lor funcțional, aplicându-se materialurilor celor mai diverse, variază și mai puțin; ele au un caracter formal, sunt ca niște tiparuri cu o structură independentă de conținutul care se înglobează într'insele, au un profil bine definit și relativ constant, comparate cu diversitatea acestor conținuturi. Prin aceasta, adevărurile logice capătă o valoare de schimb intelectual, — necesară comunicării inteligente a gândirii omenești și un sens, a cărui valută-aur este puțin supusă oscilațiilor „balanței-pieții”, pe care se face schimbul cunoștințelor științifice...

Orice abatere de fapt dela cursul „monedelor logice”, atrage imediată sancțiune: contradicția în gândire, cu consecințele sale: lipsa de convingere, confuziunea, absurditatea. Într'un cuvânt, logica condiționează cu necesitatea și universalitatea ade-

vărurilor sale, existența adevărului în celelalte științe.

De aceea, orice discuție în domeniul logicei, interesează deadreptul celelalte specialități. Iar atunci când specialității diferitelor ramuri de știință se desinteresează de clarificările și cuceririle logicei, „filosofii”, considerați de cei dintâi, câteodată, ca nespecialiști — deoarece Filosofia nu e o specialitate propriu zisă, nici o preocupare exclusivă a unui singur fel de cercetători — filosofi au cel puțin satisfacția că aceste desinteresări se răsună, prin consecințele lor, asupra „specialiștilor”, cari lucrează în domenii bine delimitate și prin urmare-s expuși cu mai multă ușurință atacului puternic al greșelilor, deci și infracțiunilor la legile logice.

Un caz tipic în această privință este distincțiunea logică, atât de curentă, încât pare, la prima vedere, aproape banală, între conceptele generale și abstracte, concrete și individuale.

În articolul de față, vom căuta să arătăm importanța logică a acestor categorii de noțiuni, pentru progresul material al cunoștințelor științifice speciale.

Începem cu noțiunile abstracte și concrete. Logica stabilește că noțiunile abstracte sunt acele care au ca singur suport fix pentru conștiință

cuvântul și care, în afară de cuvânt, nu mai au nici un alt sprijin intuitiv, pentru gândirea noastră. La ele, cuvântul, care se reduce de fapt, la actul motor al vorbirii și la cel sensorial al auzirii, ia locul datelor obiective ale realității pe care noțiunea o reprezintă, tălmăcind-o, în raporturi de gândire. Poate că, din cauza aceasta, un pasaj abstract se concretizează într'o bună măsură, când îl vorbim sau îl citim cu glas tare.

Noțiunile concrete sunt acelea care se pot însoți cu înlesnire de imagini în gândirea noastră. O gândire intuitivă e o gândire bogată în imagini. Figurile de vorbire și cele de cugetare, stilistice, plasticizează gândirea cea mai abstractă, făcând-o accesibilă tuturor, ușurând fiecăruia pătrunderea în miezul subtilităților judecării. Urmează de aici că plasticizarea și concretizarea cunoștințelor de știință exactă nu poate fi dată de cât de un stăpânitor deplin al acelor cunoștințe. Expunerea științei „pe înțelesul tuturor” este o mare artă, pe care nu oricine o poate mânui cu succes, ceace se vede în încercările de acest fel care depășesc lesne limita între popularizare și vulgarizare.

Logicienii cei mai însemnați au ajuns la delimitarea noțiunilor abstracte și concrete, cu mici deosebiri de nuanță. Astfel, pentru a da câteva exemple, logicianul englez I. E. Creighton*) scrie: „Un termen se cheamă abstract când se referă la obiecte care nu pot fi direct percepute cu ajutorul simțurilor și concret când această percepție e posibilă.

Noțiunile abstracte au, după dănsul, o realitate conceptuală, adică numai o realitate gândită, pe când realitatea noțiunilor concrete se revelează pe calea simțurilor. Deasemeni Wandt**) admite că atunci când noțiunea se poate însoți de o intuiție sensibilă, devine concretă, iar când vorba scrisă sau pronunțată e singurul semn al ei, este abstractă.

Plecând dela această constatare, mai toate cercetările de logică admit grade de abstracțiune și concretizare între noțiuni, ceace este ușor de imaginat. Pe de altă parte, se poate admite, și e explicabil, că o noțiune abstractă se concretizează fiind însoțită, propriu sau figurat, de diverse intuitivări cu ajutorul vorbirii ori datorită altor procedee tehnice. În sensul acesta, trebuie înțe-

*) An Introductory Logic, 1898, p. 46.

**) Logică, vol. I, 106 urm.

leasă cea de adouă accepțiune a conceptelor abstract-concret, dată de logicianul Creihton, când scrie că „cuvântul abstract se aplică unui obiect care e considerat deosebit de întregul căruia îi aparține“. Concret, pe de altă parte înseamnă ceea ce este întreg și complect, un sistem de lucruri care se sprijină și se explică mutual.“ (l. c. p. 50). E vorba aici de accepțiunea izolată sau în complex a unei noțiuni, lucru care-l arată și numirile de *abstractus* și *concretus*, adică „desprins dintr'un complex și încorporat, sensibilizat.“

Nu putem admite însă afirmarea psihologului și filosofului contemporan *Richard Müller Freienfels*, care, într'o lucrare foarte cunoscută*) susține că nu este cu puțință să împărțim noțiunile în concrete și abstracte, cum s'a întâmplat uneori, zice el, căci fiecare noțiune poate fi folosită concret și abstract.

Astfel, scrie *Freienfels*, dacă spun de ex., văzând o mătă, care fuge prin curte: „măta aceea este cenușie“, am folosit concret noțiunea, referind-o la percepție. Dacă dimpotrivă spun: „noaptea toate mățele sunt cenușii“, am folosit noțiunea abstract, pentru că prin aceasta nu mă gândesc la mățe reale. El ad ogă apoi, că, datorită ierarhiei în abstracție și concretizare, toate noțiunile generale sunt în acest senz și abstracțion, căci conținutul datelor sensibile și conținutul noțiunii nu se acopere deloc în acest caz. Aici avem a face cu prelucrări abstracte a unui conținut sensibil. Astfel, pot sta la îndoaia de pildă, dacă în cazul când văd un tigrul în cușca lui și zic: „mățele sunt animale periculoase“, — noțiunea „mătă“ trebuie considerată abstractă sau concretă; căci conținutul noțiunii nu coincide în cazul acesta cu datele concrete; acestea sunt mai curând numai desprinderea unei judecăți cu totul abstracte...

Pe cât de clară, în aparență, această expunere e pe atât de falsă, de fapt. Căci *Freienfels* cade în grava greșeală de a confunda operațiunea logică abstracție-concretizare, cu cea de generalizare-individualizare, deși el însuși nu admite amestecul acestor categorii ceva mai jos, unde adaogă, după constatările însemnate, că adesea se încrucșază conceptele abstracte cu cele generale și cele concrete cu cele individuale. Dar tocmai pe acestea *Freienfels* le

confundă, în demonstrația de mai sus, cu totul. Devadă:

Când constat, cu prilejul unei percepții: „această mătă este cenușie“, și când constat, fără a mă referi la un caz particular, ci în general, că toate mățele sunt noaptea cenușii“, — aceste raportări de noțiuni în judecățile respective cad în categoria general-individual și nu în aceea de abstract-concret. În adevăr, fie că e vorba de noțiunea mătă, fie că e vorba de noțiunea cenușie — în argumentarea lui, *Freienfels* nu ne spune despre care — în amândouă cazurile, aceste două noțiuni sunt deopotrivă de abstracte; deoarece conținutul lor are aceleași atribute esențiale pentru sensul ce-l primesc în ambele judecăți, iar nu unul schimbat, deși sferile noțiunilor diferă. Căci, dacă ar fi altfel, atunci una am vorbi și alta ne-am înțelege; ceace ar fi totuși foarte firesc; pentru că abstrăgând din conținutul ideilor noastre anumite însușiri, potrivit raportărilor, pe care ele le primesc în judecățile făcute când ne gândim, ar urma, că sensul lor (definiția respectivă) să se modifice, iar ele să devie contrazicătoare. În orice judecată logică însă o noțiune trebuie să-și păstreze același înțeles, oricare ar fi raportările făcute cu dânsa. Logic-funcțional, ideea de mătă are aceeași valoare, în cele două exemple date de *Freienfels*.

Nu tot astfel e însă din punct de vedere al generalității. În cazul primului exemplu: „mătă (pe care o văd) este cenușie“, noțiunea „mătă“ este, după cum arată cantitatea judecății, individuală (singulară). Ea se referă ca întindere la un anumit exemplar, la un obiect determinat de către percepția mea momentană. Pe când în judecata „noaptea toate mățele-s cenușii“, noțiunea „mătă“ este generală, căci se referă la o categorie întreagă de obiecte ale gândirii. Cu alte cuvinte, aici avem de a face cu o noțiune generică, ceace se vede ușor și în forma universală a judecății: „toate mățele“ sunt cenușii.

Aceiași greșeală în celălalt exemplu al lui *Freienfels*: „mățele sunt animale periculoase“. Când văd tigrul în cușcă și fac această judecată, noțiunea „mățele“ este luată în accepțiunea generică (speța zoologică mătă: feline). Ea nu e nici abstractă, nici concretă, față de noțiunea „mătă“, din exemplele celelalte, ci este pentru judecata ultimă, o noțiune generală; și aceasta, tocmai pentru

motivul arătat de *Freienfels*, căci conținutul noțiunii coincide și în acest caz cu datele concrete, nu însă și sfera noțiunii. E altă chestie, dacă vom compara noțiunea speța „tigrul“ cu noțiunea gen „mătă“ (felină): definițiile acestor noțiuni diferă, deci și conținutul lor esențial este altul.

În privința sferelor deosebirea lor s'a văzut mai sus.

Freienfels confundă deci generalizarea, operație logică ce lucrează cu analiza sferei, prin care ne urcăm în aceeași serie de noțiuni dela cea cu sferă mai redusă la cea cu sfera mai vastă (operația inversă e *specificare*) cu abstracțiunea, operație cu ajutorul căreia eliminăm din însușirile noțiunilor cu conținut bogat, atributele neesențiale, păstrând pe cele caracteristice, indispensabile raporturilor logice abstracte. (Opusul acestei operații este *concretizarea*)¹.

Văzând de pildă tigrul în cușcă și formulând judecata: „mățele sunt animale periculoase“, m'am gândit astfel: „Tigrul acesta închis e periculos, Tigrul face parte din clasa mățelor, deci: Mățele sunt animale periculoase“.

Această generalizare nu este altceva, decât o operație inductivă, o ridicare dela particular la general. Prin urmare abstractul și generalul nu se confundă cu nici un preț și este o eroare a multor filosofi, — în special a teoreticianilor din filosofia istoriei — această confuziune, care duce la consecințe grave, ca de pildă credința necesității unei logici nouă pentru „științele culturale“ (*Rickert*, *Xenopol*, *Windelband* și toată așa-numita școală din Baden) și o schimbare a clasificării științelor, cum am arătat altundeva datorită acestui fapt.²

Concluzia noastră este deocamdată următoarea:

Când deosebim noțiunile în abstracte și concrete, ne referim la operația logică a analizei noțiunilor făcută pe latura conținutului lor. În științe și gândirea logic-științifică, folosim noțiunile cu accepțiuni abstracte, deoarece actele noastre de gândire formulează atunci raporturi referitoare la conținuturile esențiale — necesare definiției —, dar nu la cele accidentale — noțiunilor, cu care lucrăm. De îndată ce simțim nevoia concretizării ideilor din gândirea noastră, noi adăogăm printr'un procedeu oarecum poetic, atribute figurate, sau intuitivăm conceptele

¹) Să se vadă ale mele *Elemente de Logică și metodologie*. Cluj, 1922, p. 22.

²) În lucrarea de doctorat „*Teoria cunoștinței în istorie*“, 1924 (nepublicată încă).

* *Das Denken und die Phantasie*, II. Aufl. 1925, Leipzig, Barth, p. 178.

gândirii științifice, concretizând-o. Avem însă conștiința că, în aceste cazuri, am depășit identitatea abstractă a noțiunilor. Dar nu trebuie să confundăm raportul de abstrac-

țiune cu raportul de generalizare, căci această confuzie are urmări foarte grave.

Despre aceasta însă, în alt articol.

Rom. Demetrescu.

Gânduri asupra protecționismului

Un tînăr *economist*, care se pregătea să intre în închisoare pentru o chestiune *politică*, își propune ca în timpul de liniște care i-se va acorda, să se ocupe cu *economia politică*, care e mai puțin periculoasă, fiindcă are o nouă teorie asupra protecționismului.

Fiindcă biblioteca, pe care are s'o strămute la închisoare îi va da o căruță de material serios, îmi permit să-i transcriu și eu o poveste veche dar foarte sugestivă pe care am citit-o în această chestie.

„*Cei de peste mare*, popor născocitor, nu ajungeau totuși, cândva, să fabrice bune cauciucuri, ceea ce făcea ca un *popor bătrân* să le expedieze milioane în fiecare an. Fabricanții *de peste mare* se plânseră la ministrul lor, care a pus atunci o taxă de 65% asupra cauciucurilor expediate de *poporul bătrân*, ceea ce făcea ca *cei de peste mare*, protejați în fine, să aibă la roți cauciucuri proaste.

„Fabricanții *poporului bătrân* merseră și se plânseră și ei la ministrul lor, fiindcă acest nou tarif îi ruina. Ministrul zise: „Lăsați pe mine. Avem să vă apărăm”. Și cum se cumpărau pentru câteva milioane — aur — pe an, mașini agricole de la *cei de peste mare*, reprezentanții *poporului bătrân* loviră acest import cu o țesă de import de 80%.

„Fabricanții *de peste mare* atinși de acest răspuns măestru, se aruncaseră la fabricarea de automobile. Și ei cum nu ajungeau să egaleze dintr'odată, în ce privește regularitatea și perfecționarea motoarelor expediate de *poporul bătrân*, se plânseră ministrului lor care puse asupra automobilelor importate o taxă de 90%.

„Conducătorii *poporului bătrân* discutară. Și cum se cumpăra *de peste mare* mare număr de scule în fiecare an, ei loviră aceste produse, a căror superioritate nu era contestată, cu o taxă de import de 95%.

Fabricanții *poporului bătrân* au dat un banchet și trimiseră felicitări guvernului lor. Căci, dacă ei vindeau automobile mai puține, plă-

teau cel puțin sculele cu mult mai mult.

„Dar *cei de peste mare* s'au legat atunci de vinuri. *Poporul bătrân* a ripostat asupra merelor, prunelor și portocalelor. Atunci ceilalți au deschis focul asupra pianelor; dar negustorii de pianе au obținut să se răzbuie asupra porcului sărat. La o țară de 200% asupra mobilelor de stil, *poporul bătrân* răspunse mărinind taxele asupra petrolului. Și când văzură că opaițul ajunsese foc de scump și că se ruinează în luminat, cetățenii *vechiiu popor* cunoscură atunci că ei erau strașnic de protejați.

„Se mai întâmplă, că de ambele părți, venitul vămilor scăzuse considerabil; este știut că tarifele prea urcate se traduc prin încasări mai mici. A trebuit deci, pe ici pe colo, pentru a astupa găurile, să se puie noi impozite. Amândoi miniștri de finanțe făcură, în aceeași zi în ambele țări, exact același discurs, și dovediră până la evidență că ei au protejat industriile lor naționale. S'au făcut luminații și s'a plătit.

„Dar, noui industrii se dezvoltară. Se creiase un utilaj enorm; mii de oameni părăsiră câmpul și veniseră în oraș. Avântul odată luat, s'a trecut peste necesități; apoi industriile protejate s'au oprit. Au avut loc crize, lipse de lucru, greve, și micul comerț a suferit mult.

Când veniră alegeri, acei cari au condus acest războiu memorabil, făcură jurământ de a proteja și în viitor industriile naționale cum au făcut-o și în trecut. Ei au fost, toți, realeși!”

Și așa se vede cum din dragoste prea mare pentru economia națională, aceasta a fost înăbușită. Dacă lipsa de grijă pentru întreprinderile naționale poate duce la pagube în economia națională, ocrotirea prea mare a ei poate duce la altele și mai mari. Nu este restricție care să nu fie clătită, nu este lovitură care să nu producă reacțiune. În sociologie e ca și în mecanică. Acțiunea și reacțiunea stau una în fața celeilalte, însă nu lucrează simultan, uneori -

nihilându-se, ci lucrează paralel, și efectele lor, în pagubă sau în profit în ce privește economia națională, totdeauna se adună.

Și cum e în economie, așa e în toate diferitele laturi ale sociologiei: și în morală, și în drept, și în politică. Pretutindeni este o „industrie” de încurajat, pretutindeni e un „tarif”, pretutindeni sunt „acțiuni” și reacțiuni”. Uneori chiar, nu e măcar ca în mecanică. Dai lovitura, pumnul tău s'a cufundat ca într'o pernă de puf, care n'a mai reacționat și să se umfle la loc. Ești sigur că lovitura a reușit și nu există reacțiune. Când colo, târziu, te trezești că reacțiunea a venit și încă violentă...

N. Ghiulea

Bibliografie

A apărut *Calendarul „Asociațiunii” („Astra”) pe anul 1928*. Este, de sigur, unul din cele mai bogate calendare românești. 14 coa'e de tipar, cu nenumărate ilustrații, pentru 15 Lei. Colaboratori cu lucrări inedite: I. A. Basarabescu, N. Pora, T. V. Păcăfian, Petre Du'fu, Dr. Gh. Cristescu, prof. D. Comșa, Dr. G. Preda, Ioan Băilă, Dr. Daniel'o, Dr. I. Spârchez, ing. Teodor Filipescu, Sab n C. Truția, Petrea Dască'ul, Agnes Dr. Măcelar, Adam Bolcu, inv. Dumitrescu-Bisrița, Horia Petra-Petrescu, etc. *Calendarul* acesta este to'odată numărul jubilar (150) al „Bibliotecii populare a Asociațiunii”. Se află de vânzare la librării și la Sibiu, „Astra”, Str. Șaguna 6.

A apărut No. 151 din „Biblioteca populară a Asociațiunii”: „*Gheo ghe Cârjan*” de A. P. Bănuț, Schițe umoristice pline de duh. Cine vrea să cunoască pe legendarul „Badea Cârjan” va face bine să citească această caracterizare a dlui Bănuț, care l-a cunoscut de pe când era student universitar la Budapesta. Broșura, care costă numai 5 lei, are și o fotografie ușită a lui Cârjan și o schiță: „Scrisoarea părintelui Reteveiu”. Se află de vânzare la librării și la Sibiu, „Astra”, Str. Șaguna 6.

Economia națională, XLVIII, Oct. 1927. Viața agricolă, XVII, 15 Oct. Unirea femeilor române, VIII, 7—8. Viața Românească, XIX, pe Aug.—Sept. La Roumanie Nouvelle, III, nr. 31. Viața literară, II, nr. 61, 25 Oct. Revista industrială, anul XXIX, nr. 10. Minerva, I, nr. 2, Iași. Ideea Europeană, Nov. 1927, anul IX. Banatul, II, nr. 6. Tărănismul, III, nr. 129. Infrățirea românească, IV, nr. 2. Al. Popescu-Telega: Asemănări și analogii în folklorul român și iberic, Craiova, Tiparul Prietenii științei 1927, lei 10.

În valea Almăjului

— Plasa Bozovici —

(Urmare și sfârșit.)

Curios lucru: statul par'că ar fi o realitate cu totul abstractă și deosebită de populație, un supraorganism care refuză să aibă vreo identitate de interese cu cetățenii. Este o eroare: Statul trebuie să stea aproape de tot, de toată lumea și să-i dea ajutorul pentru a-și asigura desvoltarea.

Pentru Almăj statul este dator cu o intervenție grabnică pentru a-i face linia ferată înainte de toate, linie promisă și de fostele stăpâniri încă de pe la 1864...

Niciodată o anchetă nu se oprește la ceace mărturisesc cei anchetați. Mai ales în domeniul economic, ce neclare sunt orizonturile și cât de mare este tirania unui vechiu mediu social!

Ancheta camerei de agricultură făcută paralel cu mine de către d. Grecu, este cu totul instructivă. Prin ea se pun o serie de probleme, a căror aprofundare nu stătea la îndemâna localnicilor, nu făcea parte din preocupările lor constante.

Întăiu de toate au bătut la ochi dealurile multe și goale. Impădurirea lor cu salcâmi este o necesitate pentru a scuti locurile șesoase de năvala păraielor furioase. Pe lângă salcâmi apoi se face indispensabilă plantarea de pomi roditori — doar pomăritul, cum am văzut, face parte din economia regulată a acestor plugari.

În general camera de agricultură a constatat, că pământul este propriu de cultură numai în părțile joase, pe lunci, prin zăvoaie. Grâu este puțin, porumb mai mult, apoi ovăz, cartofi, fasole. Recolta în anul acesta a fost bună în întreg Almăjul: un jugăr a dat 15—16 măji metrice cu o greutate hectolitrică de 80 kgr. Abondența din vară aceasta se explică și prin faptul, că ogoarele au fost odihnite în anul trecut când producția a fost nimicită. Apoi în anul acesta ploile au căzut normal.

Cultura pământului în Almăj, în comparație cu alte regiuni bănățene, este primitivă: ogoare nu se prea fac nici de vară nici de toamnă. Porumbului i-se dă numai o sapă, iar a doua se face numai cu plugul de mușuroit (rărița). Cum pământul este puțin în raport cu populația, cel puțin să fie lucrat, cât mai rațional.

Altă constatare este apoi că lipsesc trioarele pentru alegerea semințelor. Ingrășarea pământului se face numai întâmplător, grămezile de gunoi sunt aruncate la capătul holdelor unde se nimicesc înainte de a fi împrăștiate. Grajdurile pentru vite nu sunt totdeauna igienice.

Remediul, contra acestor rele nu poate fi decât într'o școală plugărească sistematică.

Dealtfel camera de agricultură este hotărâtă să însăreneze un delegat al său cu care să petreacă toată iarna în Almăj, să țină cursuri cu oamenii, să cunoască adânc toate lipsurile economiei sociale și să dea instrucțiile necesare țăranimii pentru a ieși din starea destul de îngrijorătoare, după cum am văzut. Nu într'o zi sau într'o săptămână, sau chiar într'o lună se pot cerceta riguros toate problemele, destul de complicate ale unei regiuni cum este Almăjul. Intemeiată pe experiența delegatului acestuia camera agricolă va fi în măsură să ajute mai repede și mai eficace o înălțare hotărâtă.

Nu mai vorbesc de desiluziile, pe cari d. director P. Grecu le-a avut în ce privește îmbunătățirea rasei vitelor.

Reproducătorii introduși de camera agricolă au întâmpinat mai pretutindeni neîncrederea comunelor. Cauza este soiul vitelor mici, cari nu sufer reproducători de greutate, prea mari cum au fost cei plasați prin intermediul camerei agricole. Țăranii apoi au instituit un fel de boicot, care alarmează camera și o silește să ia măsuri noi. Comunele nu vor să jertfească îndeajuns.

În sfârșit camera agricolă județeană s'a convins, că poamele nu pot fi valorificate cum ar trebui, din cauza calității lor inferioare. Instructorul camerei va avea și în această privință mult de făcut.

Chiar și în aceste sate e necesar să se facă experimentările de cari am vorbit, când a fost vorba de noua cultură a pământurilor ieșite din lichidarea latifundiilor. În anii mediocri populația Almăjului este supusă la grele încercări.

Am întrebat pe directorul camerei agricole cum vede el posibilă realizarea marelui plan de refacere agrară. În conștiința răspunderii d. Grecu mi-a spus:

— Se va cere contribuția tuturor, a Statului ca și a particularilor, pentru a pune la îndemâna camerei noastre agricole (care poate este cea mai importantă, privind agricultura unei populații de aproape jumătate milion suflete), mijloacele necesare.

Dorim și noi din toată inima ca noua instituție economică de stat să aibe bugetul corespunzător importanței problemelor.

Dacă un asemenea plan de reconstrucție agrară poate fi înfăptuit, desigur că productivitatea va crește considerabil, iar civilizația se va întinde biruitoare pretutindeni.

Printr'un studiu prealabil, fundamental, apoi printr'o funcționare de syndicate agricole cel puțin în centrele de plasă, vom putea ajunge să cunoaștem fizionomia agrară cât mai adevărată a regiunii.

Între Caransebeș și Iablașița, pe străvechiul vad care a legat totdeauna provincia Olteniei de banatul (banat= provincia guvernată de un ban ca acela al Craiovei) Severin, automobilul aleargă pe șoseaua lucie și sprijinită de zidăria solidă de pe malul Timișului, iar alături se strecoară pe coaste înalte, prin tuneluri dese și peste poduri drumul de fier care a necesitat lucrări ingineresti monumentale. Toată vremea ești încântat de știința omenescă ce ți-a făcut posibilă străbaterea asta ușoară a obstacolelor naturii.

De îndată însă ce treci de Iablașița și apuci spre apus în valea Almăjului, redevii fiu al naturii, drumurile suat stricate de ploii, de abia înaintezi din cauza podurilor mizerabile din toată regiunea. S'a dus civilizația. Vai de arcurile automobilului. Suntem iarăși sub imperiul carului cu boi. Dela Gârbovăț la Șopotul vechiu am făcut drumul pe picioare.

Dupăce am cutreerat țara Almăjului în toate direcțiile a sosit și ceasul plecării. Din Bozovici parcurgem valea Minișului în valurile căruia strălucea odată aurul minelor în exploatare. Prin poeni splendide, prin strămtori în cari rânjesc pietrele roșii ale stâncilor goale și îndrăsnete, suntem în sfârșit la hotarul „Reșiței” — societatea uriașelor uzine și domeniilor cu o suprafață de aproape 300 mii jugăre cadastrale (având pe teritoriul său cam 80.000 de țărani români).

Simți îndată că treci în altă țară. Un rând impunător

de brazi deopotrivă de înalți păzește intrarea în civilizația regalat la Reșiței.

În Almăj puteziază pădurile statului și ale Comunității de avere. Aici dăm îndată de o fabrică de distilare a lemnului în locul ce se numește Cârșia. Tot felul de extracte fine scoase din lemn constituiesc adevărate bogății industriale.

Drumurile Reșiței sunt extrem de îngrijite, doar și ele trebuie să marcheze imediat noua rânduială occidentală.

Aici par că fiecare lucru este văzut de ochii cuiva. Nimic părgănit. Exploatarile de pădure se fac după un plan precis.

Ajungem în Steierdorf-Anina. Pentru că să avem privilegiile superbe ale domeniilor ne vedem nevoiți să cerem autorizație specială dela direcția silvică a societății și să putem parcurge un drum particular prin codrii minunați, drum rezervat societății. Obținem autorizația cu greu fără plata taxei de 500 lei; aveam motivul, că este un automobil oficial. Paznici ridică barele șoselei ca oglinda și pieptul respiră nesățios aerul tămâios al brazilor drepti ca lumânările. În țara românească n'am mai văzut asemenea șosea, atât de admirabil îngrijită. Nisip mărunț proaspăt astupă toate găurile. Automobilul nu mai este amenințat

de pană. Pâlcuri de femei curăță șanțurile. În două rânduri, câte o căprioară trece drumul, destul de indiferente față de trecători. Se vede că „Reșița“ le cultivă oprind stărpirea lor.

Ici-colo dăm de mici exploatari de pădure, care par mai de grabă niște corectări ale ansamblului prea perfect.

Coborâm spre Reșița. Regimul extracivilizat se trădează până și în așezarea stâlpilor de telegraf, cari aici nu mai sunt înfipti în pământ pentru a fi expuși putrezirii, ci într'o cingătoare de fier, prinsă în pedestal de ciment.

Uneori exploatarea se întinde chiar până în șosea, încât suntem nevoiți să oprim pânăce bârnele de fag pot fi date la o parte, căci la tăiere au fost prăvălite peste drum. Așa am avut vreme să chestionăm pe țărani cât câștigă din tăiere. Doi inși din Rudăria ne spun că pot tăia și clădi patru stânjani pentru cari primesc o plată de 240 lei, într'o zi.

Dupăce am ieșit din pădurea așa de bine întreținută, trecem prin văi cu iarbă bogată, unde clăcașii „Reșiței“ cosesc în număr mare. În apropiere de oraș ne distrăm la jilipurile cari aduc lemnele tăiate pe Semenice: coloane imense de lemne umplu lunci întregi.

Ion Clopoșel

Congresul partidului radical-socialist

Anul trecut politic s'a strecurat într'un calm de dreptul surprinzător — mai ales pentru cine a venit la Paris din atmosfera noastră politică, atât de încărcată de „senzații“. Afară de cele câteva ședințe în jurul propagandei comuniste și a legii electorale, debaterile celor două Corpuri Legiuitoare n'au avut nimic interesant. Iar campania politică în țară s'a făcut fără prea mult șgomof. De bună seamă că cei cari o conduceau nu vreau să irite prea mult spiritele, împăcate pentru un moment, în guvernul Uniunii Naționale a dlui Poincaré.

E adevărat, că s'au făcut câteva încercări pentru consolidarea în masele electorale a Uniunii; ele însă n'au avut nici un succes demn de remarcat. Deasemenea nu sunt de loc concludente nici rezultatele celor câteva alegeri parțiale. Partidele cari au primit să colaboreze în guvernul Uniunii au rămas fiecare geloase de programul lor. De câteori dreapta din Uniune încerca să profite de prezența în fruntea guvernului a unui de-ai lor, stânga radicală răspundea prin amenințări la adresa Uniunii. De altfel, în repetite rânduri, aceștia din urmă au declarat, că guvernul dlui Poincaré are un caracter provizoriu, numai acuitatea problemei financiare îl justifică și îndatăce această problemă va mai pierde din gravitate, ei îl vor părăsi.

Nu tot atât de liniștit se anunță noul sezon politic. El se deschide prin congresul celui mai numeros partid, care este o adevărată prevestire de furtună. Iar încheierea lui: alegerile din primăvară, va fi o lovitură de „senzație“ nu numai pentru Franța, ci pentru întreaga

Europa.

Să vedem mai întâiu evenimentul de început: congresul partidului radical-socialist. Din debaterile și hotărârile lui se vor scoate apoi unele prognoști pentru sezonul politic și finalul cu brio din primăvară. Lucru de altfel, destul de delicat: Politica internă a Franței de după război suferă de un dezechilibru foarte pronunțat, ceea ce împiedică prognoștiurile cu privire la viitorul ei. De dezechilibru politic suferă de altfel întreaga Europă afară, poate, de Anglia.

În puzderia de grupări politice a Franței democratice partidul radical și radical socialist — acesta este numele lui întreg — este cel mai simpatizat de masele electorale și, deci cel mai bine reprezentant în cameră. Față de celelalte grupări politice, cari nici una nu trece peste 100 de deputați, a lor numără singură 136'. Apărător îndărătnic al ideilor republicane, sprijinitor al proprietății mici și al claselor muncitoare, în potriva marilor proprietari și ai capitaliștilor, el este reprezentantul clasei celei mai numeroase a Franței actuale. O clasă care datorită educației republicane este destul de conștientă de drepturile ei politice și care reprezintă, în acelaș timp, o destul de serioasă forță economică. Cu o mână întinsă spre bur-

ghezi, cu alta spre socialiști, ei vreau să ducă înainte tot ceea ce are Franța astăzi serioasă forță productivă. Programul lor vrea să împace ideologia burgheză cu cea socialistă — trecutul cu viitorul — făcând astfel a trece fără sgușduri puternice la organizarea socială de mâine. Un program care este o armă cu două tăișuri. El le aduce în cap lovituri și dela dreapta burgheză și dela stânga socialistă, dar nu odată le mărește rândurile partizanilor, prin simpatia pe care o poartă sau unora sau altora, după felul cum trage balanța politică, la dreapta sau la stânga. Privit din punctul de vedere al doctrinei partidul poate fi învinuit de oportunism. Echivocului din programul lui se datorește în bună parte slăbirea ideii de democrație. Cum însă valoarea politică a unui partid se judecă mai mult după realizări decât după teoriile programelor, și cum alătura de greșelile făcute partidul radical socialist îndeosebi prin legile laice și muncitorești a dovedit că știe și poate să lucreze desinteresat pentru republică, simpatia pentru el a crescut mereu.

A crescut atât de mult, încât după război i-a dat iluzia că poate ținea singur în mână destinele Franței. O iluzie dureros spulberată de căderea guvernului cartelist Herriot, în vara anului 1926. „Forțele oculte ale capitalismului stăpâna încă“ au spus ei, amărâți după rușinoasa înfrângere de atunci și au repetat-o și la congresul de acum. Se poate să fie și o parte de adevăr în această afirmație. Micii burghezi, cu banii legați în șapte noduri, n'au judecat însă astfel, atunci când au făcut demonstrația ostilă din vara

¹ Iată care este fizionomia Camerei actuale franceze: Grupul radical și radical socialist 136 deputați, Uniunea republicană democratică 98, Socialiști 95, Republicani socialiști și socialiști francezi 40, Stânga radicală 37, Stânga republicană democratică 32, Republicani de stânga 31, Comuniști 27, Stânga independentă 15, Democrați 14, afară de grupări 31.

anului 1926. În haosul economic în care îi aruncase guvernul lor, le trebuia o pârgie sigură, și au fost gata să o primească dela oricine le va întinde-o. Iar când cel care le-o oferea a fost un om, cu reputație unanim recunoscută a dlui Poincaré, ei au primit-o cu atât mai bucuos.

Rezultatele guvernării dlui Poincaré au fost cele așteptate: francul a fost restabilit, și cu el și echilibrul economic.

S'ar părea deci, că partidele politice, cari au primit să colaboreze la putere, n'or avea decât să continue opera la care s'au angajat.

Și poate că așa s'ar fi și întâmplat dacă alegerile din primăvară n'ar fi pus pe radical-socialiști într'o serioasă dilemă. Se punea pentru ei întrebarea următoare: Prezentându-se în fața maselor cu programul Uniunii nu li se vor împuțina oare rândurile, trecând o parte dintre ai lor în tabăra celui care a restabilit finanțele țării, iar alta în tabăra opusă, la socialiști, al căror conducător d. Leon Blum strigă în fiecare dimineață în *Le Populaire* că restabilirea financiară s'a făcut în interesul și pentru întărirea capitaliștilor? Din alegeri deci, nu numai partidul ar ieși fărâmițat dar țara întreagă s'ar împărți în două tabere, cu tendințe de exterminare reciprocă. Idealul lor politic evoluționist ar fi, atunci, serios amenințat.

Dilema aceasta a provocat lupte în sânul partidului încă din vară. Pe la mijlocul lunii August de Franklin-Buillon, deputat de Seine-et-Oise și președinte al Comisiunii Afacerilor Streine dela Cameră, printr'o scrisoare deschisă adresată președintelui partidului, propunea participarea la Uniune și pe viitor. În alegeri chestiunea ar fi rezolvită prin încheierea unui armistițiu de câțiva ani, între partidele cari colaborează la guvern. Pactul între partide îl reclamă, după dsa, situația precară economică care nu va putea fi restabilită în cursul anului acestuia, situația exterioră a Franței care nu poate fi consolidată decât printr'un bloc energetic al tuturor partidelor de guvernământ și, în al treilea loc, lupta împotriva comunismului, devenit tot mai amenințător în ultimii ani. În răspunsul său dl. Maurice Sarault, președintele partidului, a respins toate motivele pentru cari dl Franklin-Buillon cerea o colaborare îndelungată. Armistițiul între partide îl face imposibil, după dsa, dreapta reacționară, care amenință mereu cu abrogarea legilor laice, și-și intensifică propaganda în țară vărsând fonduri imense. Pericolul extern dsa nu-l vede deloc atât de mare. Colaborarea sinceră la spiritul dela Geneva îl va nlătura. Iar în ce privește lupta împotriva internaționalismului, dsa nu crede că, procedând astfel partidul său va fi în

spiritul vremii. Radicali-socialiștii au dovedit în repetite rânduri patriotismul lor; deasemenea nu odată s'au arătat adversari hotărâți ai comuniștilor. Lupta împotriva spiritului internațional și a comuniștilor partidul radical socialist nu și-o poate așeza în fruntea programului. Pentru că astfel el ar împedea dezvoltarea aceluși spirit internațional pentru care se luerează cu atâta sârguință după războiu și care singur poate fi o garanție serioasă a păcii; iar o luptă de exterminare împotriva comuniștilor ar întărită numai mai mult spiritele acestora, împingându-le spre anarhie. Departe de a lupta împotriva partidelor de stânga, partidul radical-socialist le întinde mâna de înțelegere așa cum a făcut-o și în trecut.

Am dat în rezumat punctele principale ale controverselor din August pentru că în jurul lor s'au desfășurat debaterile cele mai aprinse și la congresul general al partidului, ținut la Paris, în zilele de 27, 28, 29 și 30 Octombrie.

În frumosul său discurs de deschidere d. Maurice Sarault a dezvoltat un adevărat program de guvernământ. Dsa a încercat să apere partidul de învinuirea ce i se aduce că ar fi cauzat ruina financiară a țării. Căderea dela putere pe această chestiune se datorește intrigii oculte a capitaliștilor cari nu puteau să sufere prezența lor la guvern cu un program economic și social atât de îndrăzneț. Eșecul din 1926 se datorește mai mult trucurilor politice decât nepriceperii lor. Înfrângerea de atunci însă nu i-a descurajat: dacă țara îi va vrea ei se vor prezenta la guvern cu același program. Afară de criza economică partidul va da o largă atențiune chestiunilor muncitorești, elaborând o legislație rurală și socială îndrăzneată și nouă, dând de lucru tuturor prin punerea în valoare a bogățiilor din țară și din colonii.

În ce privește tactica electorală dsa este de părerea ca la întâiul scrutin partidul să se prezinte singur cu programul său, în care apăre proprietatea individuală dar se declară adversar hotărât al reacționarilor clericali și sociali. La al doilea scrutin numai partidul va încheia alianțe și și atunci numai cu republicanii sinceri dela stânga sau dela dreapta.

Același echivoc deci, și de astădată.

Programul financiar schițat de dl Sarault a fost amplificat într'un mare discurs de financiarul partidului dl I. Caillaux. Principalele argumente ale tezei discursului dsale au fost concentrate pentru apărarea tezei stabilizării francului și a impozitului pe capital.

Mult mai pasionant decât expozeul dlui Caillaux a fost însă duelul oratoric dintre dl Franklin-Bouillon și C. Chautemps, în jurul tacticii de urmat la alegerile din primăvară. Lipsa de spațiu ne împedecă de a da detaliile acestui duel, cu argumente puternice și deoparte

și de alta. Amintim numai epilogul lui: învingerea punctului de vedere a stângei, ceea ce a adus retragerea din partid a dlui Franklin-Buillon și a partizanilor dsale. Nu numai atât: adversarul cel mai înverșunat al tezei Uniunii și autorul moțiunii în care se condamnă atitudinea drepte, d. Daladier, a fost ales președinte al partidului în locul dlui Maurice Sarault, retras din motive de sănătate. Campania din vară a dlui Franklin-Buillon, în loc să mărească simpatia pentru Uniune a scăzut-o și pe cea câtă era până acum în sânul partidului. E adevărat că dl Daladier a fost ales cu o slabă majoritate: 420 voturi, având 364 împotriva și 300 abțineri. Alegerea dsale însemnează însă o serioasă împingere a partidului spre stânga și o gravă lovitură Uniunii Naționale.

Gravitatea loviturii se poate vedea din desolarea pe care a produs-o moțiunea congresului în rândurile republicanilor naționali și aceloralte grupări de dreapta, cari participă la guvernul actual.

Cu toate că ele se mângâie cu ruptura Franklin-Buillon, totuși nu-și pot stăpâni teama de ceea ce vor aduce alegerile din primăvară. Radical-socialiștii n'au putut să formeze un guvern rezistent fiindcă n'au putut alcătui majoritate care să-l susțină. Le va da-o oare țara, la primăvară? Iar dacă ei nu vor avea-o vor primi socialiștii colaborarea pe cari ei le-au oferit în guvernul trecut, și care se poate întrevedea și printr'asirele moțiunii congresului?

Mai ales în jurul întrebării din urmă se învârtesc toate intrigile și toate prezicerile. Congresul partidului socialist se va ținea la Crăciun; cu toate că nemărturisite pe față spre el se îndreaptă însă toate nădejțile radicalilor.

Deocamdată dreapta socialistă s'a declarat satisfăcută de moțiunea radicală; într'un discurs ținut în săptămâna trecută d. Paul Boncour, unul din leaderii ei, a dat a înțelege că nu s'ar da înapoi dela o colaborare cu radicalii.² De acea părere va fi, de bună seamă și dl Renandel. Nu tot așa gândese însă până acum cel puțin, majoritatea socialiștilor. Purtătorul de cuvânt al acestora, dl Leon Blum admite un sprijin în parlament dar nu vrea să compromită partidul, colaborând într'un guvern burghez. O astfel de colaborare ar fi împotriva doctrinei lor de clasă și, în același timp, le-ar depărta din partid pe socialiștii ortodoksi. Situația lor este deci tot atât de delicată ca și a celor cari le cer sprijinul.

Va învinge oare, până la Crăciun, ideea colaborării? Iată nodul problemei!

Paris, 8 Nov. 1927.

Ioan Breazu

² Dsa a fost ales ieri președinte al Comisiunii Afacerilor Streine dela Cameră, în locul dlui Franklin-Buillon care și-a dat demisia. O alegere destul de semnificativă pentru viitoarea orientare a politicii externe a Franței.

Ne înșelăm de călcâie...

— *Poveste chineză de Vlass Dorochevici* —

Ca tot ce ne vine din China această poveste e minunat de înțeleaptă, adâncă și instructivă - n cel mai înalt grad.

*Oamenii sunt ca și puștile,
Se încarcă pe dinapoi.*

Cu toată afirmarea pedagogilor că ideile sănătoase trebuiesc vârate omului prin cap, pretutindene cărmuitorii continuă să le vâre pe dinapoi începând dela spate și chiar mai jos.

Chinezii, precum știm, au mers până la capăt cu aplicarea acestui sistem. Ei insuflă idei sănătoase concetățenilor lor, cu lovituri de bambu la călcâie.

Pentruce la călcâie?

Fără îndoială fiindcă sub amenințarea pedepsei sufletel se scoboară la călcâie. Deci, scoborându-se la călcâie el primește la loc nimerit lecția prin lovituri de bambu.

Fiul soarelui, fratele lunii, tatăl tuturor stelelor din cer, învingătorul tuturor popoarelor de pe pământ, stăpânul tuturor regilor, împăraților, țarilor, sultanilor și altor prinți, marele, gloriosul, puternicul, și prea înțeleptul Bogdykhan Tching-Tchang ținea ședința la Consiliul imperiului înconjurat de elita mandarinilor săi. El era mai mare și avea pielea mai subțire.

Bogdykhanul se gândi și vorbi.

Și vocea lui suna ca un clopoțel.

— In înțelepciunea noastră noi am voit să știm ce se petrece în China. Printre voi, mandarinii noștri de frunte, vedem pe gloriosul Tun-Li. Mai mult ca oricare el e aproape de popor. El este șef de poliție, supraveghează aprovizionarea și moravurile. El hrănește poporul cu orez și cu bambu. Glorios și înțelept Tun-Li, ridică-te și fără să-ți temi nobilele călcâie, spune-ne cum trăește China noastră.

Toți ridicară degetul în semn de respect pentru Bogdykhan.

Tun-Li se ridică la rândul său și, după ce a făcut 472 de plecări potrivit ceremonialului, el zise:

— Fiu al Cerului! Câinele latră la lună. Asta îmi dă îndrăzneala să vorbesc în fața ta. Viermele va spune adevărul. Căci minciuna trebuie inventată. Dar de unde un vierme fără creier să scoată atâta înțelepciune? Oamenii desțepti inventează, dar pentru dobitoci și adevărul e bun... Peking luptă cu Nankin, Nankin cu Canton, Canton cu Shanghai. Cu toate astea China înflorțește. Inflorirea mării noastre China este astfel că toți dracii de străini se usucă de invidie. Un exemplu îți va fi de ajuns mare și înțelept Bogdykhan. Inflorirea Chinei e atât de mare, că aici găinele fac ouă de aur.

— Cum, ouă de aur? exclamă Bogdykhan. Și vocea lui era întocmai ca sunetele clopoțelilor de argint. — Dar asta nu se întâmplă decât în basme!

Tun-Li, după ce a făcut 472 de plecări potrivit ceremonialului, răspunse:

— Aceasta se întâmplă și în țara în floririi legendare — în China. Dacă tu n'ai fi Bogdykhan, și-ai spune: du-te tu însuși la târg fără să strivești în drum nemernicul tău vierme. Cât costă zece ouă? Zece ducăți! Un ducat oul! In alte țări ca să câștige un ducat, un om trebuie să muncească de dimineața până seara. Dar la noi? A cărăit găină — un ducat! Cot! cot!cot! codac!... un ducat.

Toți ridicară degetul în semn de surprindere; numai înțeleptul Tehi-San spuse:

— Acolo unde găinele au o viață prea plăcută, de obicei oamenii sufăr!

Dar Bogdykhanul îi făcu cu bunăvoință semn să tacă și observă:

— Marele nostru magistrul Tehi-San este foarte înțelept și el; Tun-Li trece-l cu vederea. Înțelepciunea dăinuiește pe pământ ca să întunece bucuria. Pe cer sunt nori ca să ascundă soarele. Cum ai spus Tun-Li?... Cot! cot! cot! codac! — un ducat!

— Cot! cot! codac! — un ducat!... Cot! cot! codac!! — un ducat!

Și tot Consiliul Imperial repetă entuziasmat:

— Cot! Cot!! Codac! — un ducat!...

Nu mai fusese încă, o ședință atât de veselă.

Bagdykhanul puse să bată tobele și spuse:

— Declar închisă ședința Consiliului Imperiului! Consiliul Imperiului este locul plictiselei, grijei și tristeței. Dar acum sunt prea fericit, prea vesel, prea bucuros ca să stau într'un loc așa de plictisitor! Incuviințez să se facă în tot Pekingul, trei zile de-a rândul serbări populare și petreceri cu prilejul acestui eveniment fericit!

Și Consiliul Imperiului se despărți în strigăt de Cot! Cot! Codac! — un ducat! Cot! Cot! Codac — un ducat!

Vesel, Bogdykhanul Tching-Tchang plecă să se plimbe prin grădinile sale.

Inaintă la clasa întâia pe primul mandarin de clasa patru-sprezecea pe care-l întâlni în cale.

Inaintă la gradul de feld-marechal pe doica fiului său mai mare, care era tocmai acolo și plecă împărțind din belșug, decorațiile Dragonului, vestmintele cu flori și nasturii la pălărie, ca stelele pe calea laptelui.

Și așa ajunse la un chioșc singuratec,

unde trăia înțeleptul Tehi-San, înconjurat de flori.

— Imi plac înțeleptii numai de departe, zise Bogdykhan; de aproape nu știi ce le poți spune! Vouă înțelepților nu vi se poate conferi ordinul Dragonului de a treia, de a doua și nici chiar de întâia clasă. Vestmintele galbene sau albastre nu vă fac nici o bucurie. Nasturii nici nu vă interesează.

— O! mare și glorios Bogdykhan! răspunse înțeleptul, dacă, în nemărginita ta bunătate mi-ai da zece ouă, n'ăși găsi cuvinte în limba noastră chineză de a-ți mulțumi?

— Cum? Tu înțeleptul, exclamă Bogdykhanul uimit, te-ai bucura de un dar atât de neînsemnat?

— Dar numai prostii trebuie să mănânce? întrebă Tehi-San. Am avut cinstea să-ți arăt că acolo unde găinele au o viață prea plăcută, de obicei oamenii sufăr. E foarte bine: Cot! Cot! Codac! — un ducat! Dar atunci oamenii trebuie să moară de foame.

— Să-l ia dragonul pe blăstămatul acela de Tun-Li! strigă Bogdykhanul desnădăduit, a făcut din mine, Fiul Cerului, un fel de cocos de găinărie. Eu care ordon la 400 milioane de Chinezi, m'am bucurat ca un cocos în poata lui. Cot! Cot! Codac! — un ducat!

Bogdykhanul a fost atât de mâhnit că a uitat să dea înțeleptului Tehi-San cele zece ouă, s'a întors în grabă la palat, ordonă să se întrerupă imediat toate serbările și petrecerile, focurile de artificii și iluminațiile și convocă Consiliul Imperiului pentru o afacere grabnică și de-o importanță mare.

Consiliul Imperiului se întruni.

Marele Bogdykhan era întunecat și vocea lui vibra ca o tobă.

— Nemernicul de Tun-Li, ne-a zugrăvit starea înfloritoare a Chinei noastre; or, țara noastră, după cât se pare, merge spre peire! In țara asta, găinele fac ouă de un ducat bucată și un înțelept ca Tehi-San, podoaba și mândria în părții noastre e amenințat să moară de foame! Gândiți-vă ce va zice posteritatea, ce vor zice analele, istoria!

„Tching-Tchang, sub domnia acestui Bogdykhan, înțeleptul, renumitul, marile Tehi-San, podoaba și mândria Imperiului Ceresc, a murit de foame!”

Va fi întrebă un copil de opt ani: „Prin ce a fost vestit Bogdykhanul Tching-Tchang?” Și strengarul va răspunde: „Prin aceea că sub domnia lui înțeleptii mureau de foame! Astfel a murit eminentul filosof Tehi-San!” Și profesorul în loc să-l biciuiască, îi va zice: „Foarte bine!” Urmașii mei vor șterge numele meu de pe lista strămoșilor! El va ajunge o batjocură, o rușine pentru generațiile viitoare! Iată unde m'ai adus cu îngâmfarea ta, netrebnic Tun-Li: Cot! Cot! Codac! — un ducat!

Tun-Li, păzindu-și călcâiele, se ridică ușurel și după ce făcu cele 437 plecări preserise de ceremonial zise:

— Dacă tâmpitul de fecior al tatălui meu are învoirea de a vorbi, așa voi să spun un cuvânt, mare Bogdykhan!

— În mărinimia noastră nespuse îți îngăduim: poți încă odată să spurci aerul cu răsunarea ta. Vorbește! Noi vom asculta ce va bălbați cea mai neînsemnată dintre creaturile noastre!

— Fiu al Cerului! zise Tun-Li, căzând la picioarele Bogdykhanului, crima e lămurită. Oul costă un ducat bucata. Nu mai rămâne decât să descoperim călcăiele care sunt vinovate.

Și toți mandarinii au fost de părere că vorbele lui Tun-Li erau cu totul potrivite legilor și obiceiurilor Cerescului Imperiu.

— E vorba numai să găsim cu precizie călcăiele vinovate! zise înțeleptul Tehi-San.

— Asta este! întări Tun-Li cu entuziasm; înțelepciunea însăși vorbește prin gura ta strălucite Tehi-San. Tocmai călcăiele vinovate! Cari călcăie sunt vinovate de scumpetea ouălor? Cine face negoț cu ouă în sat? Cine le vinde, ca să le treacă în oraș? Țărani! Deci călcăiele lor sunt cauza întregului rău. Să li se bată călcăiele cu bambu și oule își vor scorbî prețul!

— Părerea ta îmi pare impusă de înțelepciune, zise Bogdykhan; Tun-Li, dă ordine!

Și Tun-Li dădu ordine.

Șapte păduri de bambu serviră să învețe pe țăranii chinezi prețul potrivit pentru ouă.

Dar oule se mai scumpiră.

La târg se vindeau cu doi ducați bucata. Țăranii lămuriau astfel lucrul.

— Un ducat pentru ou, și un ducat pentru bambu. Călcăiele au și ele prețul lor, nu-i așa?

Înțeleptul Tehi-San zăcea în pavilionul lui și murea de foame între flori. Bogdykhanul veni la el.

— Chiar un mijloc ca bambu care și-a făcut dovezile, n'a reușit! strigă el nedădăjduit.

Și înțeleptul adunându-și ultimele puteri murmură:

— Se înșeală de călcăie, Fiu al Cerului!

Bogdykhanul dădu ordin să se convoace numai decât tot consiliul imperiului.

Ceeace se și făcu.

— Am să vă vorbesc pe față mandarin, zice Bogdykhan. Și cuvintele lui erau ca cialul rece. Nu-mi plac înțeleptii! Neamul ăsta este isvor de griji. Cei simpli, cel puțin, nu sunt înțelepți! Trăiesc timpul determinat și când vine moartea, își dau sufletul încetșor; sufletul se bucură! Dar să ferească D-zeu să ne vie în cărcă o celebritate. Suntem răsunători în fața posterității. Dacă moare, de ce-a murit? Cum? Pentruce? În ce chip? Marelui Tehi-San îi e din ce în ce mai rău. Oule s'au mai scumpit și niciodată nemurirea n'a fost mai aproape de el ca acum. Toate efortările tale au fost zadarnice Tun-Li.

— Fiu al Cerului! cruță-ți dumnezees-

cul tău ficat. El e trebuitor patriei! strigă Tun-Li, după ce a făcut cele 437 plecăciuni prescrise de ceremonial; răul este cunoscut: scumpirea din nou a ouălor. S'a găsit leacul: bambul. Ne-am înșelat numai în aplicarea lui. Nu s'au aplicat călcăilor care trebuie.

— Asta e, asta e! Și înțeleptul Tehi-San o spune: „Se înșelă de călcăie!”

— Eu, tâmpitul fiu al tatălui meu, sunt fericit să mă întălnesc în gând cu acest mare înțelept. E vorba acum să aplicăm bastoanele de bambu la adevăratele călcăie. Am aplica bamburile mântuitoare la călcăiele țăranilor. Dar la cumpărare și vânzare sunt totdeauna două vinovați. Cel ce vinde scump și cel care cumpără scump. Să poftască locuitorii din Peching să plătească un ou două ducați. În chipul ăsta ei nu numai că încurajează viața scumpă, dar nase nesațiul și strică pe țăranii. Să facă cunoștință cu bambu călcăielor lor: nu încurajați viciurile! Trebuie înfrânt nesațiul, dar cu atât mai mult trebuie înfrântă risipa.

— Tun-Li, strigă Bogdykhan, judecata ta se inspiră din regulile logice și ale dreptății. Tun-Li, dă ordine!

— De data aceasta va trebui mult bambu, observă mandarinul care administra tezaurul public.

— Am să jălesc eu bamburile când e vorba de supușii mei? strigă Bogdykhan cu duioșie.

Și s'a început lupta contra risipei în toate piețele Pechingului.

A durat trei zile întregi.

În a patra zi oule au costat patru ducați bucata.

Nimeni nu se hotărâ să cumpere oule pe față la târg. Se vindeau în ascuns, și prețul lor s'a dublat.

Înțeleptul Tehi-San s'a ferit să se ducă el singur la târg, a trimis bucătăreasa.

Bucătăreasa veni târziu dela târg în vârful picioarelor, ca o baletistă. Dar în loc de patru ouă n'a adus decât unul.

Bogdykhan în nemărginita sa solicitudină pentru înțelepciune veni să capete noutăți despre Tehi-San. Îl găsi aproape în agonie.

Înțeleptul se mulțumi să-i arate călcăiele cu degetul și murmură:

— Se înșeală...

Bogdykhan începu să suspine.

— Tehi-San! Înțeleptule! Mare! Magistre! nu te lăsa! Mai așteaptă măcar o zi să mori. Jur pe dragoni, totul va fi schimbat mâine. Vai de capul dobitocului de Tun-Li!

Și Bogdykhan a convocat numai decât Consiliul Imperiului. Fiul Cerului era mâniat. Ochii lui aruncau fulgere. Vocea lui răsună ca tunetul. El strigă:

— Mișelule de Tun-Li! Pregătește-te să-ți pui pe trunchiul usturoiul putred pe care îndrăznești să ți-l numești cap! Marele Tehi-San moare și istoria se pregătește să acopere numele nostru de rușine!

Tun-Li se prosternă în fața lui Bogdykhan strigând:

— Fiu al Cerului! Nu-i tot una ca un cap neînsemnat ca al meu să cadă azi ori mâine? O zi de viață, Stăpân al Universului! Și îți jur că adevăratele călcăie vor fi găsite. Noi am examinat toate călcăiele din China, lăsând să scape tocmai pe acele care trebuiau. Acum le-am găsit! Cine face oule? Găinele! Găinele trebuie bătute la călcăie cu bambu! Nu ouați ouă scumpe, nu ouați!

— Intreg Consiliul Imperiului strălucea de bucurie auzind o hotărâre atât de simplă, limpede și dreaptă.

— Tun-Li dă ordine, comandă Bogdykhan.

Ceeace se și făcu.

O zi întreagă în toată China a trebuit să se strige în, gura mare, așa cârâiau găinele.

Le prindeau, le întorceau cu capul în jos și le loviau călcăiele cu bambu.

Dar a doua zi găinele încetară de a mai oua.

În prada unei neliniște omorâtoare Bogdykhan veni să cerceteze pe înțeleptul Tehi-San în pavilionul său printre flori.

Tchi-San murea.

Cu un surâs blând de înțelept, el se adresă lui Bogdykhan care suspina la picioarele lui, își adună ultimele puteri și zise:

— Tu te îngrijești Fiul Cerului de ceeace va zice istoria despre tine? Nu te îngriji. Nimic deosebit de rău. Ea va zice: „Tchin-Tchang a fost un Bogdykhan cum se cade. Avea cele mai bune intențiuni. Dar îl urmărea nenorocul: Se înșela totdeauna de călcăie”. Cu toate astea nu te neliniști, Fiul Cerului. Asta e soarta multor Bogdykhani pe pământ. Să se înșele la nesfârșit de călcăie.

Astfel vorbi înțeleptul Tehi-San și apoi muri.

În românește de:

Emilia N. Ghiulea

Ministerul Justiției,

COMISIUNEA DE NATURALIZĂRI

Conform art. 23 din legea la dobândirea și pierderea naționalității române, se publică următoarea cerere de naturalizare, spre știința aceluia care ar voi să facă vre-o întâmpinare, potrivit dispozițiilor art. 23 din zisa lege:

Domnule Ministru,

Subsemnatul vă rog să binevoiți a dispune ca să fie pusă în curs procedura pentru împământenirea mea. Tot odată vă rog a elibera un certificat despre aceea. Alături: 1) O declarațiune privitoare la renunțarea la cetățenia străină. 2) Un cert. de moralitate.

Cu distins respect:

Mendel Salamoricz

Str. Ion Măiorescu Nr. 16

Dos. No. 131—924.

Cluj.

Bilanțul presei franceze

Un nou mare cotidian francez și-a făcut apariția la Paris în ziua de 11 Nov. Titlul lui este *La Rumeur*. Programul? Apărarea principiilor democratice și lupta împotriva puterilor financiare care domină și înghenunchiază națiunea și guvernele. Până acuma, nimic extraordinar. Câte aparițiuni de ziare noi văzut-am, lansate în aceleași condițiuni și conținând aceleași făgăduințe. Apoi, cu vremea, gazetele atât de promițătoare s'au orânduit ca să zică așa, au devenit la fel cu celelalte — așa încât azi nu le poți deosebi nici ca ton, nici ca substanță de restul marilor cotidiene. Știu din experiență și din observațiune că focul convingerilor sincere se răcește ușor, vai! și că interesului material puținii îi rezistă în societatea din vremurile noastre.

Întâiul număr al ziarului *La Rumeur* se deosebește însă de confrății săi din presă, printr'o încercare originală. El denunță cu o îndrăzneală foarte mare lașitatea presei franceze, în general, lipsa ei de scrupule, servitudinea ei. După câte spune *La Rumeur*, nu este o gazetă în Franța care să nu fie pusă în serviciul unei puteri financiare oarecare. Chiar ziarele cu programul cel mai democratic sau cel mai revoluționar. Dacă am judeca starea de lucruri dintr'un punct ridicat deasupra intereselor de partide sau numai materiale, am găsi că *La Rumeur* are dreptate. Cetitorii banali de gazete, oameni simpli și cam mărginiți, pentru cari ce spune ziarul lor e cuvânt de Evanghelie, nu-și dau seamă că duhul și voința lor sunt supuse influinței jurnalului lor cotidian care îi întoarce cum vrea el și le diteză purtarea pe care o dorește în vederea scopului lui electoral sau financiar. Când susține acest lucru, *La Rumeur* exprimă cu exactitudine ceea ce mulți o gândesc numai. Căci opinia publică în Franța nu se resfrânge în ziarele acestei țări, ci ea resfrânge mentalitatea ziarelor de aci. Și dacă asta se întâmplă în Franța, unde opinia publică este mai dezvoltată totuși ca ori unde, ce să spunem de celelalte țări? Adevărul filosofic este că biata omenire în veacul al douăzecilea este trist încă tușată de ipocrizia și cruzimea socială și că libertatea de a gândi nu a ajuns încă la plina ei înflorire.

Toate aceste suntem totuși câți-va cari le știu. Știm, căci vedem pilde în fiecare zi, că omul politic cutare, bună

oară, care a reușit să se impună popularității prin generozitatea ideilor lui democratice — cari nu sunt în fond decât demagogice — se grăbește să-și lapede mantaua-i democratică cum ajunge la putere unde, ca să se mențină, pactizează cu aceia pe cari îi considera drept dușmanii săi naturali. Exemplele în Franța sunt numeroase — și la dtră în România nu mai puține. Aș putea să numesc unul cel puțin dintre miniștrii români de azi care mi-a fost prieten pe vremea când își zicea sincer „democrat”. Și dacă s'ar cunoaște scrisorile pe cari mi le seria și exploziile de indignare cu care-mi vorbea de aceia în sinul politic al cărora a intrat azi — ar deveni pur și simplu odios. Desigur că se mângâie cu ideia că trădări de acest fel se întâmplă în fiecare zi, și aceasta în țările cele mai civilizate. Din acest punct de vedere îi dau dreptate.

La Rumeur a apărut deci în ziua de 11 Noemvrie, tocmai la aniversarea armistițiului. Vă închipuiți că prilejul i-a fost bun ca să facă procesul războiului și al păcii. Intr'un tablou general, de o tristeță absolută, ziarul face bilanțul pierderilor pe cari le-a pricinuit războiul în toată lumea. După *La Rumeur* însă, dezastrul pe care l-a suferit omenirea din cauza războiului a fost mai ales politic. Dela 1918 încoace, societățile omenesti și-au deplasat axele. O criză economică acută încearcă neîncetat popoarele. Reacțiunea e aza stăpână pretutindeni. Barierele între neamuri se ridică din ce în ce mai sus. Egoismul de clasă a ajuns intolerabil. Un pumn de financiară conduce destinele omenirii. Ipocrizia socială e mai vastă ca ori când... Unde sunt făgăduelile din timpul războiului, când oamenii sufereau cumplit fizicește, dar se mângâiau cu ideea că luptă pentru libertate și pentru justiție? Libertatea și justiția sunt mai îndepărtate ca niciodată de realitate. Bugetele militare sunt azi mai grele ca ori când și impozitele strivesc pe locuitori. Apoi, din punct de vedere moral, un scepticism opac ne stăpânește pe toți. Odată cu sfârșitul războiului, măștile de ipocrită bunătate și de idealism fals au căzut, și conducătorii poporului s'au arătat așa cum sunt: cruzi, egoiști, trimițând omenirea la măcel pentru a apăra interesele unui grup sinistru de capitaliști. De aceea iluziile sunt cu neputință astăzi, și scepticismul domnește... Ade-

vărat vă spun că întâiul număr al lui *La Rumeur* e de o tristeță desăvârșită și numeroși sunt aceia pe cari i-a posomorât.

Dar întâiu, am studiat cu deamănuntul lista numeroșilor săi colaboratori. Pe mulți dintre ei îi stimez, pe câți-va îi iubesc. Căci în majoritatea lor îmi sunt cunoscuți personal. Dar ei sunt recrutați de pe celelalte ziare și este fatal ca mentalitatea lor să fie aceeași ca a presei din care au făcut parte. Apoi, văd printre noii colaboratori, alături de gazetari de meserie, dintre cari unii sincer idealști și adânc democrați — câteva figuri de paradă. Voesc să numesc individualități fără convingere și fără talent, milionari, cari, spre a-și satisface vanitatea de așa ziși scriitori, au îndrăzneala de-a se numi democrați, când felul cum și-au agonisit averea și ferocitatea lor socială și economică sunt o puse concepției democratice. Așa fiind, îmi spun că *La Rumeur* nu e încă pasărea rară, messia pe care o așteaptă lumea din partea presei. Cât despre violența cu care se ridică împotriva grupurilor capitaliste, par'că o văd calmându-se cu vremea. O gazetă nu poate exista azi în Franța fără un capital de rezistență considerabil — și cine-i poate pune la dispoziție banii necesari, dacă nu capitaliștii, cari au în viață ținte mult mai precise și mai puțin înălțătoare decât setea de dreptate și de adevăr? Incet-încet *La Rumeur* va sfârși prin a se da de partea celui mai tare. Aș dori din suflet să mă înșel.

Când vă spuneam că un bilanț general al omenirii dela încheierea păcii până astăzi este întristător. Nu e o gazetă sinceră și cu adevărat onestă în presa franceză din zilele noastre — susține *La Rumeur*. Dar înainte de războiu starea de lucruri era aceeași. Mi-aduc aminte, prin 1913, cursele pe cari le-am făcut la Paris, în tovărășia lui Octavian Goga, ca să plasez un articol al lui într'unul din marile cotidiene de aci. Era un studiu asupra aspirării românilor din Ardeal de către unguri — o protestare a fostului poet ardelean împotriva nepăsării cu care lumea occidentală considera încercările de mișcare politică și socială a unei întregi populațiuni. Am fost la *Le Matin*, unde mi s'a răspuns neted: „Acest articol nu menajează de fel poporul maghiar a cărui susceptibilitate ținem să nu o rănim”. Și aceasta cu un an înainte de războiul care avea să facă din unguri cei mai mari dușmani ai Franței și din România o aliată a ei.

Mi-aduc aminte de desamăgirea ex-poetului democrat, desamăgire care mi-a părut mie izvorâtă mai mult din amorul lui propriu rănit decât din alte sentimente cu toate că pe vremea aceea d. Goga îi iubea desigur pe unguri mai puțin decât îi iubește azi. Și mai mi-aduc aminte și de frază cu care redactorul-șef al lui *L'Homme libre*, ziarul lui Georges Clemenceau, mi-a refuzat la rândul lui articolul: „Ne e imposibil să publicăm acest articol care-i acuză pe unguri de a-i asupra pe românii din Ardeal — ceea ce este adevărat — dar care nu pomenește un cuvânt de persecuțiile la cari românii supun la rândul lor pe sutele de mii de evrei din regat”.

O presă onestă și independentă — este deci imposibilă! În Anglia ea este poate mai puțin venală ca în altă parte — în schimb, e mai puțin independentă ca oriunde. Apoi ipocrizia și puritanismul sunt atât de opuse adevărului! În toată Franța, am văzut că un ziar cu adevărat

independent este cu neputință. De câte ori însă e vorba de o chestie de umanitate care trece de interesele de partid, gazetele de aici sunt unanime. Ele se pun toate, spontan, în serviciul cauzei drepte — și numai acest lucru ajunge să facă onoare unui neam întreg.

De altfel nici nu m'am gândit o clipă să-mi făuresc idealuri imposibile. Un ziar absolut just, absolut onest, absolut desinteresat trece de mijloacele morale ale omenirii de azi. Văzutu-s'a vreodată un om fără cusur? Ori cât de mari ar fi virtuțile cuiva, defectele există la el. Ceea ce numim noi un om desăvârșit nu este omul lipsit de cusururi, ci acela ale cărui cusururi sunt mai puțin numeroase și mai puțin tari decât calitățile pe cari le are. Aceeasă măsură se poate aplica presei și, în general, tuturor instituțiilor omeniești.

Paris, Noembrie.

Adrian Corbul

PROBLEME ECONOMICE

Politica cerealelor

1. Criza. Aspectele ei.

Cerealele se găesc într'un impas păgubitor pentru întreaga noastră economie națională.

Înainte de războiu cerealele formau baza economiei naționale a vechiului Regat. Ele determinau balanța comerțului cu străinătatea, precum și fluxurile și refluxurile întregii activității economice în interior și în consecință și fluxurile și refluxurile bugetare. După seceriș se făceau plățile mari și din prisosurile recoltei de cereale se alimentau direct sau indirect fondările de întreprinderi noi, sau lărgirea celor deja în ființă. O recoltă bună era — ca în Egipt revărsarea Nilului.

După război criza cerealelor devine un fenomen cronic al vieții noastre economice. Fenomenul îl putem descompune în trei aspecte:

a) producția noastră de cereale nu mai este atât de prisositoare, ca înainte de războiu,

b) prisosurile, cari se întâmplă totuși să le avem, nu le putem exporta decât cu greu, cu întâzieri și cu cheltuieli, cari înghit câștigul,

c) marfa noastră nu convine piețelor străine și nici nouă nu ne convin prețurile, pe cari ni le oferă străinătatea.

Criza se întinde peste întreg circuitul economic, — producție, transport, valorizare.

Astfel, în viața economică a României întregite, cerealele și-au pierdut — și de sigur pentru un timp mai îndelungat importanța covârșitoare, ce au avut-o în România dinainte de războiu.

2. Cauzele primordiale.

Loviura cea dintâi a dat-o războiul. Producția agricolă a fost aproape anihilată în 1917 și 1918. Reculegerea a început cu greutate enorme în 1919. Flăcării noastre erau sub arme în Ungaria. Sutele de mii de brațe pierdute nu puteau fi înlocuite. Situația era tot atât de tristă și în privința vitelor de lucru, a uneltelor, a mașinilor și chiar în privința multelor clădiri distruse.

Reforma agrară — în curs de înfăptuire — a sporit suprafețele rămase necultivate.

Greșesc însă acei, cari perorează contra acestei și contra altor urmări ale reformei agrare și se fac a nu înțelege ce înseamnă pentru țară realizarea pe cale legală a unei mari transformări revoluționare, pe care o cere toată structura noastră socială. Cine va îndrăzni să spună, că ar fi fost mai bine, dacă se făcea reforma agrară cu furcile de fier? Statul român a ținut să facă o theodolit. N'a fost tocmai perfect acest theodolit și avem destule nemulțumiri și neajunsuri depe urma lui; dar n'a murit nimeni din cauza theodolitului,

cum ar fi murit dacă se puneau în mișcare furcile de fier.... Așa au leșguit căpeteniile țării, între cari cei mai mulți erau boieri, ale căror pământuri urmau să fie împărțite, că nu este bine, ca într'o țară cu cea mai bogată producție agricolă trei sferturi din populație să piară de pelagră pe războaiele nesfârșitelor lanuri de grâu ale Bărăganului, sau să degenereze prin subnutrițiune muncind cu ziua pe pusele nemșilor și hrânindu-se toată iarna cu o făină de multeori suspectă cumpărată cu sacul pe credit.

Faptul este împlinit. Discuțiile asupra lui nu mai au nici un rost, nici chiar plângerile pela tribunalele internaționale. Dar ar trebui să ne preocupe mai mult și în mod efectiv buna îndrumare a nouilor orânduirii economice, cari întârzie.

3. Cauzele secundare.

Cauzelor, cari au redus cantitativ și calitativ producția noastră agricolă, li-se mai adaugă cauze, cari împiedică ieșirea din țară și a prisosurilor, pe cari producția, în cântă restabilită, ar putea să ni-le dea.

Socotim printre acestea: neajunsurile transporturilor, și taxele vamale. Numim aceste cauze „secundare”, având în vedere ordinea cronologică, în care intră în joc: în faza intermediară a circuitului economic. Ele sunt însă tot atât de decisive ca și producția însăși, pe care o înăbușe.

Insuficiența transporturilor noastre este prea cunoscută și dureros simțită. Transporturile cu căruțe, trebuind să se facă la depărtări mari, înghit o parte însemnată a câștigurilor. Căile ferate nu s'au refăcut încă pe deplin deși ar fi o nedreptate să nu recunoaștem îmbunătățirile. Mai trebuie complectată noua orientare a rețelei. Canalizări aproape nu avem. Multă vreme podul dela Cernavoda a fost rupt și legătura cu țara a portului Constanței fiind tăiată, portul nu putea fi întrebuințat. Brăila și Galații fură condamnate în urma împotmolirei Dunărei. Comisiunea Europeană a Dunărei avea o mare vină în acest punct și desființarea acestei fasile internaționale a diplomației de școală veche devine o cerință de viață și de moarte a comerțului nostru internațional.

Cum în relațiile comerciale avem de câștigat nu numai noi; ci și acei cari ar veni să facă negoț cu noi, este de mirat, că desființarea Comi-

siunei Europene a Dunărei n'a fost cerută până acum — din partea străinătății! Atunci ar mai prinde curaj și guvernele noastre.

Ca o rămășiță a măsurilor dinaintea de războiu și din timpul războiului, dar și ca o necesitate neînduplecată a situației noi, agricultura a avut de suportat restrângerea exportului prin taxe vamale. Sub acest regim avântul nou al producției agricole trebuia să zăbovească.

Și aceste restrângeri dureroase și mult criticate și-au avut rosturile lor. Ori cât am fi dorit exportul, imperativul cel mai apropiat era: Să nu rămână țara fără pâine. Am fi avut atunci o conjunctură externă extraordinară de favorabilă pentru a ne recuceri piețele din trecut și a cuceri altele noi. Europa întreagă avea o producție deficitară. Lipsa producției din Sudul Rusiei, din partea cea mai bogată a Lombardiei, din Nord-Estul Franței, din o parte considerabilă a Poloniei. Americile nebătute de războiu și având incomparabil alte posibilități economice decât noi sub toate raporturile — capital, mână de lucru, animale, transporturi — au putut profita de această situație și au profitat din plin, cucerind și piețele noastre, pe cari le-am cedat fără luptă.

Dacă am fi primit lupta, dacă am fi urmărit cu sacrificii o sporire repede și forțată a producției agricole, pentru a întei exportul, — ce am fi putut face față de enorma producție a Americilor odihnite și bine utilizate cari și-au întărit exportul tocmai în timpul războiului, când alte țări și l-au ruinat? — Răspunsul nu este ușor. Dar un lucru ne pare cert; cu conjunctura ademenitoare de după războiu producția noastră n'ar fi dus în străinătate în câteva luni, pentru că să fim nevoiți a o readuce cu prețuri îndoite. Libertatea exportului ar fi însemnat pentru țara noastră restricțiuni în comerțul intern și în consumul propriu. Fără restricțiuni la export am fi avut din nou pâinea cu cartele. Țara a cerut încă odată sacrificii celor ce ar fi avut prisosuri de vânzare și chiar de exportat, pentru a apăra pâinea de toate zilele a celor nevoiți să o cumperă.

Cu politica aceasta balanța noastră comercială a fost influențată de favorabil, valuta noastră a suferit, refacerea producției noastre agricole înaintea foarte greu. De sigur,

avem de ce să ne plângem. Dar ne plângem sătui.

Cu o valută slabă și hărțuită — noi am mâncat și mâncăm pâine din grâu curat cum l-a dat Dumnezeu; iar nu compoziția savantă, dar foarte bizară, pe care acum patru ani mi-a adus-o din Germania un prieten, ca model de ce se servea acolo în restaurantele de primul rang; niște felioare subțiri, una cenușie-violetă, ca un sânge uscat, aceasta era pâinea comună, alta mai deschisă de o culoare fără nume — aceasta ar fi fost pâinea de lux.

Pentru asemenea motive, iar nu pentru considerațiuni fiscale am admite o justificare a taxelor de export pentru trecut. Azi justificarea nu mai există. Guvernul a și redus taxele și desființarea lor nu va întârzia mult.

Printre cauzele, cari stânenesc exportul nostru de cereale este pomenită adese-ori lipsa „standardizării”, prin care se înțelege sistemul american de standardizare, (fixarea tipurilor), clasificare, înmagazinare în silozuri, certificare, warrantare. Se agită pentru standardizare mai mult teoreticienii, decât cerealiștii practici. Am putea să le răspundem, că împrejurările noastre nu se potrivească cu cele din America și standardizarea ne-ar costa prea mult.

Standardizarea ni-ar fi rentabilă numai dacă prin ea am putea să obținem un plus de beneficiu la export din care să acoperim cheltuielile organizării, a investițiilor, a personalului. Cetim rapoartele despre mișcarea cerealelor în porturile noastre: la Brăila de atâtea zile nu s'a încheiat nici o tranzacție, la Galați la fel, la Constanța tot așa. Cu volumul de azi al exportului nostru și cu acela, pe care l-am putea spera într'o serie apropiată de ani „standardizarea” noastră ar fi adevărată tichie de mărgăritar pe capul chelului.

4. Cauza finală.

Dacă producția noastră agricolă ni-ar da prisosuri mult mai bogate — și trebuie să ne străduim ca să ni le poată da, — dacă am avea și transporturi lesnicioase și porturi primitoare de vase mari și libertate la export și de am avea chiar și mult lăudata standardizare, care sună atât de seducător americaneste; ne-am izbi după toate acestea de prețurile prea puțin remuneratoare ale piețelor străine. Nu putem produce așa

de eftin, ca să concurăm cu Australia, cu Canada, cu Statele Unite, cu America de Sud, cari au mașinile mai la îndemână decât noi, au și mâna de lucru mai eftină, ca să nu mai vorbim de cantitatea producției și de transporturile maritime, cari le fac posibilă o expansiune, la care noi nici nu putem visa.

5. Concluzii.

După cele expuse până aci concluziile ar fi descurajatoare.

Intensificarea și ameliorarea producției se face cu greu când lipsește rentabilitatea stimulantă.

O parte însemnată a beneficiului se consumă cu transporturile primare (cărăușiile) prea lungi, cu lipsa de magazii centralizatoare, cu lipsa de organizare a valorizării. Trebuie o muncă stăruitoare de ani de zile pentru a soluționa asemenea probleme.

De asemenea vor trece ani de zile, până când prestațiunea căilor ferate va corespunde cerințelor comerțului. Bara dela Sulina ne va mai sta în gât multă vreme, tot astfel și Comisiunea Europeană a Dunărei; iar vasele cu un tonaj mare, singurele avantajoase pentru transporturi îndepărtate vor continua să evite porturile noastre, cari nu le pot primi. Standardizarea este tot o problemă de durată mai lungă. Cu concurența contăm și în viitor și cota noastră în exportul mondial este prea modestă, ca să putem influența prețurile.

Doar' un singur punct: desființarea taxelor vamale s'ar putea obține printr'o trăsătură de condei. Agricultorii — talpa țării — sunt în drept să o ceară. Față cu atâtea protecțiuni, cari se acordă unor producții mai puțin importante, nu se pot justifica taxele și restricțiunile cari lovesc în producția agricolă.

Taxele azi în vigoare nu sunt atât de importante, ca prin desființarea lor problemele producției agricole și ale exportului să se rezolve dintr'odată. Dar o ușurare ar fi și o ușurare atrage după sine altele.

Pornirea spre descurajare o avem deja. Producția grâului se imputinează în județele depe Bărăgan. Și producția agricolă a Transilvaniei ar fi dat înapoi în 1927 cu 15 procente față cu cea din 1926. Explicația este simplă: prețurile, pe cari le oferă comerțul nu acopăr cheltuielile de producție. În asemenea con-

diții producția tinde a se limita la trebuințele producătorilor.

Politica economică a Statului nu poate privi cu resemnare acest fenomen. Producția agricolă rămâne totuși izvorul de trai și de câștig a trei pătrimi din populația țării. Alimentația întregii populații și circuitul economic ar merge orbește spre surprize dezastruoase, când trei pătrimi din populație ar produce numai pentru acoperirea consumului propriu. Am ajunge să importăm cereale.

Preconizăm, așadar, intervenția

Corespunde actuala organizație a serviciului silvic cu nevoile reale și actuale ale pădurilor noastre?

Deși chestiunea, ce am de gând să o tratez este destul de grea și știu că omul cu greu se desparte de o stare de lucruri cu cari s'a obișnuit, totuși interesul este, ea în materie silvică preocuparea principală să fie buna stare a pădurilor și numai în ultimul rând cel al persoanelor.

Declar dela început, că nu intenționez a mă ocupa de persoane sau de priceperea cuiva în materie de silvicultură, dar nu mai puțin mă simt obligat să arăt cum se petrec lucrurile și să evidențiez dacă starea lor de astăzi se potrivește sau nu cu interesele populațiunii identificate cu ale Statului însuși.

Intr'adevăr obiectul unei organizațiuni silvice nu poate fi altul decât îmbunătățirea stărei pădurilor și în general conservarea lor.

Ce știm în această privință?

Este starea pădurilor mulțămitoare?

S'a întreprins din partea serviciului vre-o anchetă în această privință și față cu organizația actuală cine a fost în stare să facă o atare lucrare care să prezinte seriozitatea necesară?

Prin jurnalul on. consiliu de miniștri publicat în Monit. Oficial cu Nr. 105 din 17 Maiu 1924 s'a decis înființarea a 13 direcții regionale silvice cu peste 250 ocoale silvice.

S'au fixat posturile de directori, sub-directori, și șefi a 4—5 servicii, cum și numărul și felul personalului, auxiliar necesar pentru buna funcționare a acestor directorate regionale silvice, desființându-se vechile regiuni silvice, care drept vorbind, nu s'au bucurat nici când de o organizație rațională din lipsă de personal suficient s. a., și nu li s'a dat nici odată cuvenita importanță și cădere de a putea rezolva chestiunile importante ca organe exterioare, ci ele au fost subordonate, încercuite și maltratate chiar, de către administrația centrală, care nu binevoia nici când să decidă pe baza unor

Statului pentru salvarea producției și a exportului de cereale??

De sigur — și aceasta într'o măsură largă, după cum o și merită producția noastră de bază, — totuși fără a cere imposibilul față cu atâtă probleme grele, cari nu vor putea fi soluționate dintr'odată, ca prin farmec, — fără a nesocoti situația piețelor mondiale, pe care nu o putem schimba — și fără a aștepta dela mijloacele de realizare ale Statului mai mult decât ni-ar putea da în mod real și efectiv.

Lucian Bolcaș.

studii întreprinse pe teren, ci aducea decisiuni mai ales după inspirația momentană și când avea timp.

S'a concentrat deci la direcțiile regionale câte un număr de 10—11 ingineri silvici cu experiență având gradul dela inginer șef în sus, afară de personalul contabilității, casieriei, arhivei, ș. a.

Toți acești ingineri silvici imobilizați din cauza lipsei de mijloace de deplasare și de fonduri pentru plata diurnelor fixate, de statutul funcționarilor și de către On. Consiliu de Miniștri, în birourile mai mult, sau mai puțin somptuoase ale directoratelor, își extind activitatea lor studiind și criticând modesta activitate a șefilor de ocoale, dintre care foarte mulți abia eșiți de pe băncile școalei, sunt obligați să efectueze toate lucrările de specialitate, fie că posedă sau nu cunoștințe practice suficiente, sau dacă dispun, sau nu de personalul auxiliar necesar pentru a putea face față nevoilor serviciului, ce li se cere.

Cunosc și astăzi ocoale la care șeful de ocol nu are personal de ajutor decât un camerist!

În exterior dispun numai de pădurari comunali, fără știință de carte și cari nu pricep stilul în care este redată legea silvică și formularele de procese verbale pentru constatarea delictelor silvice -- plăți cu câte 200 lei salar anual.

Dar nici acest fel de personal spre binele pădurilor nu există în număr mare.

Averea statului și a proprietarilor de păduri administrate de Stat este îndreptățită unor cetățeni recrutați la întâmplare și care trebuiesc să ajute pe șeful ocolului pentru a satisface serviciului conform unui regulament sever, care s'ar putea aplica dacă serviciul ar fi organizat, astfel cum reclamă trebuințele reale ale pădurilor.

Războiul mondial, faptul ocupării provinciilor Muntenia mică și Valahia din Vechiul Regat, de către armatele

inamice care au exploatat pădurile pe cât le-a fost cu putință, aglomerarea populației și retragerea armatei în Moldova au făcut să se modifice starea pădurilor în măsură foarte mare.

În Transilvania începând dela 1914, s'au exploatat parchetele anuale fără să se fi putut lua măsuri de regenerarea lor. În timpul revoluției s'au exploatat toate porțiunile de poduri de lângă comune și dealungul școalelor și drumurilor, s'au devastat prin pășunat plantațiile și seminașurile țineri fără ca până astăzi să se fi făcut și publicat vre-o statistică în această privință.

Acest fapt a reclamat și reclamă studiarea din nou de aproape a stărei reale a pădurilor!

Intr'adevăr statistica ne arată o suprafață considerabilă păduroasă, iar producțiunea acestei suprafețe nu este stabilită și nici estinderea porțiunilor, ce trebuiesc împădurite și ocrotite contra devastării mai departe.

Regulamentul serviciului exterior obligă pe șeful de ocol să conducă și să execute toate lucrările relative la pădurile Statului și la cele administrative de Stat, precum și să efectueze controlul pădurilor altor categorii de proprietari, conform prevederilor codului silvic.

Cu un cuvânt șeful ocolului execută toate lucrările de poliție, de administrație și pe cele tehnice, necesare în copiele Ocolului silvic, ce i-s'au încredințat fără considerație: a) la întinderea Ocolului și repartiția pădurilor ce-l formează; b) la faptul dacă are sau nu personal auxiliar și tehnic necesar precum și de pază; c) dacă posedă experiența necesară pentru a efectua toate aceste lucrări în bune condițiuni.

Este adevărat, că regulamentul prevede ca Ocolul să fie condus de un inginer șef, ceiace cred că astăzi nu există decât ca raritate; toți inginerii șefi și gradele superioare fiind concentrați la directorate și în administrația centrală a Casei Pădurilor în București!

Este deci ușor de înțeles, că oricât de diligent, ori cât de capabil și ori cât de stăruitor ar fi șeful de ocol, în multe cazuri inginer silvic sau chiar inginer stăgiar este în imposibilitate să facă față în mod serios tuturor obligațiilor ce i-se impun prin regulament și chiar dacă eventual ar face acele lucrări, mare temei pe ele nu se poate pune, fiind făcute în pripă și nebazate pe un studiu pe teren, aprofundat al chestiunilor.

Este adevărat, că statul român se găsește la începutul încheșării sale, și că din cauza părăsirii posturilor de către mulți ingineri streini maghiari, germani și ruși, noi, care și înainte de războiu, nu dispuneam de un surplus de personal tehnic, dar nici chiar de cel polițienesc silvic și de mulțorii 2 și 3 ocoale silvice erau conduse de un singur inginer silvic, mare progres nu puteam face.

Din care cauză și lucrările, ce a pu-

tut produce serviciul silvic pe terenul tehnic sunt rari, ne găsim în condițiuni foarte defavorabile pentru a putea face față tuturor nevoilor pădurilor noastre a căror suprafață se cifrase la aproape 7½ milioane hectare.

Ne lipsește programul de lucrări întocmit în bună cunoștință de cauză tocmai din cauză că Ocoalele silvice, unde se întocmesc lucrările pregătitoare nu sunt organizate în așa fel ca ele să poată elabora prin studii și control pe teren lucrările necesare corespunzătoare cu starea reală a lucrărilor pe teren, bine studiate și efectiv verificate.

Se va susține că inspectorii de control au obligațiunea să controleze de aproape acele lucrări spre ale impune serioșitatea cerută.

În realitate însă acești ingineri se găsesc în imposibilitate, de a face un efectiv control din cauza lipsei de mijloace indispensabile acestui scop.

Apoi, agenții de control răpesc deasemenea din timpul fix al șefilor de ocol, necesar pentru efectuarea lucrărilor ce li se cer care timpul de ocol nu-l poate împrumuta din altă parte, ci odată consumat, lucrările neglijate trebuiesc să le aducă la îndeplinire în mod grăbit și de formă.

Inspectorii de control general se transportă în anumite localități pentru executarea, numai a unor anumite delegațiuni, fără să se preocupe de mersul general al serviciului, răpind și dâșii din timpul de altcum redus al șefilor de ocoale.

Concentrările la directorate pentru diferite consultațiuni și deliberări consumă deasemenea din timpul șefilor de ocoale!

Pe lângă toate acestea lipsa de experiența a șefului de ocol însuși face dimpreună cu inconvenientele de mai sus ca lucrările primite de la Ocoalele silvice să nu prezinte serioșitatea și importanța pe care ar trebui să le posedă, când cu toții știm că toată gândirea tehnică și administrativă a serviciului se brodează numai și numai pe terenul acestor fel de lucrări!

Astfel fiind este evident că actuala organizație a serviciului nu poate satisface nevoile reale ale pădurilor și că ea trebuie refăcută în sensul ca Ocoalele silvice care formează baza și cheia întregii gestiuni silvice să fie reorganizate și anume:

1) ca șefi de Ocoale să fie numiți dintre subinspectorii și inginerii șefi și chiar inspectori, ajutați de ingineri, inginerii stagiași și conductori silvici și de personalul necesar de cancelarie și de poliție silvică.

2) Toate chestiunile date spre rezervă în atribuțiunile directoratelor regnicolare silvice să fie trecute ca atribuțiuni ale unei comisii constituită din șeful Ocolului, inspectorul silvic de control și cel de control general, care împreună în comisiune discutând chestiunile importante și studiindu-le la fața locului să

hotărască definitiv, înaintând administrației centrale rezumatul procesului verbal încheiat, ca o hotărâre definitivă și susceptibilă de modificări numai în urma descinderii delegatului aceleia de fapt pe teren și în localitate spre a-și da avizul.

La centru va funcționa un consiliu tehnic silvic care va studia numai chestiunile și va da avizul la fel cu consiliul de administrație astăzi în ființă.

În modul acesta vom da pădurilor pe consilierii și factorii necesari pentru buna lor prosperare și vom economisi pe deoparte o mulțime de cheltuieli, iar pe de altă parte vom trimite pe teren o mulțime de forțe viguroase și pricepute spre a colabora la întocmirea programului de lucrări conform științei silvice și la controlul executării lucrărilor de specialitate în cele mai bune condițiuni admisibile.

3. Față cu imposibilitatea îngheberii unei activități silvice serioase și unui control real în păduri de la Unire încoace, până astăzi nu ne mai rămâne timp de pierdut pentru începerea unei activități rodnice pentru refacerea pădurilor rulate și și supraexploate, pentru împădurirea terenurilor neproductive și în general pentru îndrumarea silviculturii românești pe baze serioase și trainice îngrijind din timp ca populațiunea să nu sufere de lipsa de material lemnos de orice fel, care după cum știm astăzi a ajuns prețuri foarte mari care nu peste mult timp se va urca peste măsură dacă lucrurile vor rămâne în situația de astăzi.

Afară de lucrurile pur silvice ordinare, corpul silvic are de efectuat multe alte lucrări împreună cu reforma agrară, pe care șeful de Ocol de astăzi nu le poate efectua la timp și care reclamă înzestrarea Ocoalelor silvice cu personal tehnic silvic și auxiliar suficient, pentru ca toate aceste feluri de lucrări să se poată efectua în mod serios și cu folos.

Apelez la toți colegii, care iubesc puterile țării să colaboreze pentru înfăptuirea unei serioase organizații a Ocoalelor silvice, singurele în măsură să producă de fapt păduri bine îngrijite, și să ocrotească pe cele existente contra vătămărilor de tot felul, înfăptuind o silvicultură românească, rezultată din studiul pe indelete, dar temeinic al stării reale a pădurilor noastre.

II. Alte nevoi ale serviciului silvic.

Scopul mai sus arătat nu poate fi atins oricât de numeros și de experimentat ar fi personalul tehnic și cel auxiliar silvic.

Trebuiesc create mijloacele strict necesare pentru o bună funcționare a acestui viu și inteligent organism.

Astfel sunt în prima linie localurile potrivite cu felul ocupațiunii personalului.

a) Cancelarii luminoase în care să se poată redacta planurile indispensabile

pentru a se putea ilustra activitatea tehnică a serviciului, înzestrate cu toate instrumentele de desen și planimetrie, ș. a. b) Ca bază a oricărei gospodării tehnice însă nu poate lipsi harta institutului geografic pe scara Nr. 20.000, la 25.000 sau chiar redusă la 1:10.000, puse la dispoziția fiecărui Ocol silvic în două exemplare, unul pentru proiectarea tuturor lucrărilor de specialitate și mai ales pentru arătarea situației pădurilor pe natură de proprietar colorate cu diferite culori, arătând pădurile Statului, pe cele administrate de Stat și pe cele supuse regimului silvic și în tot cazul cu o culoare distinctă și mai intensivă pădurilor *depostății* și terenurile neproductive, ravenete, terenurile surpătoare, pârăele torențiale și orice obiecte cărora urmează să li se dea o deosebită și permanentă atențiune.

Pe această hartă se vor învedera etatea masivelor, exploatările ce au avut loc și cele proiectate de executat în cel mai apropiat deceniu. Suprafețele vătămăte de incendii, de regenerat, sau pe cele de a fi regenerate.

Lucrările proiectate pentru înființarea mijloacelor de transport pe ape sau pe uscat, lucrările proiectate pentru stângerea torenților și reimpădurirea terenurilor reproductive.

Prețurile de pădure defensibile monumente naturale și orice alte obiecte, ce merită o deosebită atențiune silvică,

Al doilea exemplar redactat curat de persoane abile în menirea peniței de desen, se învedera cu ocazia oricărei inspecții și vizite chiar de nespecialiști, amici ai pădurilor, vastul câmp de activitate al agenților silvici, activitatea desfășurată până în acel moment și aceea ce a rămas a se desăvârși.

Dacă în Bucovina și Ardeal serviciul se poate folosi spre acest scop de planurile existente anulate la studiile de amenajament, în Vechiul Regat și în Basarabia lucrarea va fi ceva mai grea dar în tot cazul va constitui o operă demnă de gradul de descrețare generală și tehnic, de care se bucură actualii tineri colegi.

c) Mijloacele de transport pe teren la câmpul de activitate. Având în vedere necesitatea, ce este a nu distra de la lucrările lor de specialitate pe inginerii silvici, li se va pune la dispoziție un fond din care după anumite norme să-și poată procura trăsura și cai de călărie. Înzestrarea Ocoalelor cu vehicule și cai după experiența făcută și pe care o facem și astăzi nu este un sistem de recomandat, întrucât îngrijirea acestor animale și obiecte reclamă un deaproape interes, care nu constituie o dispoziție generală, apoi greutatea de a angaja vizitii buni, trebuie să ne convingă că este de preferat să ne folosim de caii acelor, cari sunt avizați la o deaproape îngrijire a acestor articole și mijloace de transport.

Nu se poate pretinde inginerilor sil-

vivi și în general funcționarilor statului să anticipeze cheltuielile de deplasare, acest procedeu poate avea consecințe funeste pentru bunul mers al serviciului Funcionarul public să nu fie forțat a recurge la cei interesați să profite de întreaga lui înzestrare din toate punctele de vedere de către cel mai puternic și cel mai bogat patron.

d) Inzestrarea Ocoalelor silvice cu instrumentele topografice necesare în bună stare de funcționare, nu mai puțin instrumentele silvice trebuiesc să-i fie puse la dispoziție la timp pentru o bună gestiune a ocolului.

Să se evite și să se excludă sistemul de a încredința aceleași persoane mai multe servicii de îndeplinit pentru simplul motiv, că dacă este tiner este expus să fie urmărit și epuizat prea de vre-

me, iar dacă este înaintat în vârstă desigur le va neglija pe amândouă. Pentru durată obișnuită a vieții este suficient dacă fiecare depune tot interesul și priecerea pentru a străluci într-o singură funcțiune recunoscută ca necesară!

Și ca încheiere, după o experiență făcută în decurs de 40 ani, atrag atențiunea tuturor camarazilor pentru o înăbușire a patimilor inerente firei omenеști pentru înjghebarea în corpul inginerese silvic și în general în societatea silvică a sentimentului de stimă reciprocă, sinceritate camaraderească, și ajutor mutual reciproc din toate punctele de vedere pentru prosperitatea pădurilor și decorul corpului silvic!

Inginer silvic:

Ioan Guguian.

Cronica economică-financiară

Starea timpului. — Românul zice: „Nu da doamne ploaie după ruga călătorului” și am adăuga noi, „și a orașanului”.

Vremea frumoasă de toamnă, cald ca în primăvară de înflorește pomii, care o avem acum e vestitoarea unui an greu. Seceta usucă pământul, îl macină și face ne rodnică sămănătura de toamnă. Primejdia ar fi mai mare dacă după căldurile de acum vor veni, repede, ploii reci și îngheț. Tăranii se uită cu spaimă când pe cer, când pe câmp, iar acei cari pricep puțin problemele economice ale Statului nostru priveșc cu spaimă în viitor.

Sărăcia s'a întins peste întreaga țară, ce va fi la anul dacă seceta va continua?

Imprumutul extern. — Cu toate războaiele noastre că nu avem trebuință de credit extern, că vom găsi în noi însuși puterea de a ne reface, a ne ridica și impune, astăzi suntem cu cuțitul la os. Serviciile noastre publice, toate, fără excepție sunt dărăpănate. Căile ferate trosnesc din toate încheieturile. Traversele putrede, și-nele subțiate, terasamentele și podurile șubrede, tunelurile stau să cadă, vagoanele dărăpănate, locomotivele ruinate, remizele și gările insuficiente și neîncăpătoare, totul ruinat. Nimeni nu știe cât timp vor mai putea căile ferate sluji interesele economice ale țării, și așa atât de puțin slujite. Telegrafurile și telefonurile în curând vor fi și ele în aceeași stare. Serviciile noastre de vapoare își văd în fiecare zi materialul micșorat și ruinat.

Avem trebuință grabnică de un împrumut.

Politica „prin noi înșine” ar fi putut da și ea roade ca orice politică economică. Se cerea însă un popor cu calități economice mari și conducători pricepuți și interesați. În timpul când noi am voit să facem totul prin noi, n'am făcut nimic. Prin măsuri absurde am împiedecat orice activitate. Producția a scăzut treptat, întreprinderile s'au prăbușit una după alta și activitatea economică a scăzut considerabil. De altă parte, prin alte măsuri tot atât de absurde, consumatorii au fost nevoiți să-și reducă consumul. Astfel că populația întreagă, producători și consumatori, a ajuns într-o mizerie ne mai auzită într-o țară bogată ca a noastră. N'am fost

în stare să refaceam nimic, de propășit nici vorbă nu poate fi.

În același timp, printr-o nouă serie de măsuri și atitudini am indispus străinătatea, am făcut să dispară orice încredere în noi, ne-am închis toate ieșirile.

Acum suntem și ruinați înlăuntrul și desconsiderați în afară.

Nu căpătăm un ban din afară. Ce facem?

Camăta. — Criza noastră economică este agravată — dacă nu e chiar un semn al ei — de cămăta grozavă la care sunt supuși producătorii și întreprinzătorii fără excepție. Nu sunt bani, e criză de numerar, s'a cerut în nenumerate rânduri să se facă o nouă emisiune, de astă dată garantată, numai în interesul agriculturii, industriei și comerțului, și nu s'a făcut nimic. Viața noastră economică puțină și împuținată încă cu timpul s'ar putea la urma urmei mulțumi și cu banii care sunt. Ne vom desvolta altă dată, vom aștepta pentru propășirea noastră economică alte timpuri și mai ales alte concepții economice de Stat. Putem face față nevoilor cu ce avem, numai trebuie să ne organizăm.

Trebuie să organizăm creditul.

Mai întâiu politica trebuie scoasă din această chestiune. Banca Națională nu trebuie să acorde credite după indicațiile politice ale unui partid. Precum nu trebuie să împartă credite fără dreptate.

De altă parte, Banca Națională trebuie să urmărească în ce fel sunt folosite de bănci creditele sale, pentru a țiaia scurt orice speculă s'ar face cu banii săi.

De asemenea, trebuie pedepsită cămăta, în orice formă s'ar prezenta și chiar dacă ar fi acceptată, în scris, de împrumutat.

Să se creeze institute de credite populare, alimentate cu capital direct dela Banca Națională, care să puie la dispoziția micilor producători cu un scont mic banii de care au trebuință.

Fâina și grâul. — Nu e o fabulă, ci o poveste tristă. Am pierdut debușeurile străine pentru exportul de fâină. Ne pleacă din țară prisosul de grâu, în formă de boabe, iar industria mare a morăritului decade pe zi ce merge. Asta în Germania, Olanda, Franța, Italia unde există o in-

dustrie puternică. Și am pierdut piețele noastre din Asia-mică, Egipt, fiindcă fâina noastră a fost alungată de fâina americană.

Taxele de export pe care trebuie să le plătească fâina noastră împiedică pe morarii noștri să poată ține piept concurenței străine.

Dacă guvernul ar ocroti producția țării și ar ajuta exportul prisosului, dacă guvernul ar ajuta pe toți producătorii deopotrivă fără să-i întrebe dacă fac poliția liberală sau nu, sau sunt comandați de Banca Românească sau nu, atunci lucrurile s'ar mai putea îndrepta.

Dacă la preț și câștig egal guvernul ar sili pe producătorii de grâu și pe exportatori, ca acele cantități destinate exportului să fie vândute uniunei morarilor, și dacă ar reduce sau desființa toate taxele — unele arbitrare — la care sunt supuși morarii, dând chiar, la început, până la recăștigarea terenului, ajutoare la export, atunci fâina românească va recăștiga piețele ei.

Taxe de consumație. — Multe articole alimentare sunt supuse la taxe de consumație. Între acestea este și uleiul, unt de lemnul. Curioșii taxatori ai administrației financiare au taxat și uleiul sau untul de recină. De sigur că untul de recină se înghețe dar nu se mănâncă, nu are scopuri alimentare. Consumatorii probabil, sau medicii, cari au văzut cu groază scumpirea unui medicament popular, mai probabil, au cerut ministerului de finanțe să suprimă taxa fără înțeles. După o matură chibzuință, ministerul a dat ordin tuturor taxatorilor să nu se taxeze cu taxă de consumație untul de recină.

Doleanțele industriei. — Comitetul central al Uniunii generale a industriașilor din România în ședința pe care a ținut-o la Cluj, în ziua de 4 Noemvrie acest an, a votat o serie de doleanțe pe cari le-a înaintat într-un memoriu guvernului.

Aceste doleanțe se pot reduce în esență la următoarele:

- Acordearea de credite;
- Stabilizarea monedei naționale;
- Regravarea impozitelor și taxelor;
- Funcționarea normală și corectă a serviciilor publice;
- Consultarea celor competenți în chestiile economice;
- Participarea la curente și grupări economice internaționale;
- Revizuirea politicii vamale și a tarifului vamal.

Bogația. — Scriitori, sociologi și economiști, cari cunosc America, ne aduc la cunoștință că în această țară, idealul colectiv al ei, este bogăția, este creșterea bogăției individuale. Bogația dă Statului soliditate, stabilitate socială, pace și ordine. În America, Statul însuși duce o politică de înlesnire a îmbogățirii particulare.

Ce ar avea de zis de noi aceiași scriitori?

Oameni bogați sunt în această țară, însă cei ce și-au ajuns suma la care voiau să ajungă, au concepția că bogăția le dă dreptul la trândăvie. Cele mai multe averi sunt făcute pe căi ce nu pot fi mărturisite.

Alături de aceștia, puțini, este o imensă mulțime de oameni care câștigă sub minimul necesar unei vieți civilizate, și unii dintre ei sub minimul necesar de existență.

Statul împiedică activitatea și producția prin toate mijloacele și nu este întreprins zător care să fi avut un succes cât de mic în întreprinderea sa și să nu fi fost lovit, am zice cu invidie, tocmai de acei cari ar trebui să-l ajute.

Nevoia de credit a industriei ardelen.

Industria ardelenă imobilizându-și capitalul în investițiuni (clădiri, mașini, instalații) a lucrat totdeauna cu un capital rulant împrumutat. A fost folosită metoda germană, care a dus la înflorire industria și comerțul acestei țări. Capitalul se găsea ușor cu 1—3 procente și era inutilă păstrarea unei părți a capitalului social, pentru folosirea lui drept capital rulant. Înainte de război industria ardelenă nu a simțit lipsa capitalului rulant, fiindcă a găsit totdeauna credit ieftin.

După război politica deflaționistă și de revalorizare a guvernului, a împuținat cantitatea de monedă circulantă, producând o criză care a fost fatală multor întreprinderi. Necesitatea de credit a silit industria să se adreseze băncilor și cămătarilor. Dobânzile imense pe care le plătesc, întrecând cu mult rentabilitatea producției, dus neconținut la situații deficitare și în curând la dezastre.

„Creditul industrial” a ajutat pe cât a putut, ușurarea crizei. Prin el industria ardelenă a obținut credite în sumă de circa 2 miliarde. Pentru Ardeal e nevoie însă, de cel puțin 20 miliarde. Dacă „Creditul industrial” nu poate face față acestor necesități, și dacă întreaga circulație financiară nu întrece cu mult cifra de 20 miliarde, care poate fi soarta industriei ardelenă? Sfârșitul apropiat.

Ar mai fi o scăpare: credit extern. Până acum unele industrii l-au avut, dar din cauza situației generale a țării li s'a tăiat și lor.

Comerțul României cu Jugoslavia.

Este fără îndoială de mare importanță pentru noi să cunoaștem legăturile economice pe care le avem cu vecinii noștri, fiindcă dacă tratatele și curtuoziele diplomatice au o importanță în ce privește legăturile între două state, legăturile diplomatice nu sunt totdeauna cele reale. În orice caz apropierea între două popoare se face mai bine prin acordarea intereselor lor economice (și culturale, decât prin tratate și protocoale diplomatice.

Din „Statistică comerțului exterior a regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor pe anul 1926”, firește nu dintr'o lucrare românească, am aflat interesante date asupra raporturilor noastre economice cu vecina delă sud-vest.

În anii 1920, 1921, 1922 și 1923, România a avut o balanță comercială activă față de Jugoslavia pentru o sumă destul de importantă, iar în anii 1924, 1925 și 1926, o balanță pasivă cu totul inferioară.

În 1920 am exportat de 132.4 mil. dinari și am importat mărfuri în valoare de 1 mil. dinari, în 1921 am exportat de 76.7 mil. dinari și am importat de 8.6 mil. dinari, în 1922 a exportat de 243.5 mil. dinari și am importat de 10.6 mil. dinari, în 1923 am exportat de 212.2 mil. dinari și am importat de 30.3 milioane dinari, în 1924 am exportat de 183 mil. dinari și am importat de 252.6 mil. dinari, în 1925 am exportat de 315.6 mil. dinari și am importat de 1813.9 mil. dinari, în 1926 am ex-

portat de 332.1 mil. dinari, și am importat de 783.2 mil. dinari.

Ce am exportat în Jugoslavia? În primul rând uleiuri și alte produse petrolifere, apoi produse chimice și farmaceutice (în mare majoritate sare gemă), apoi produse lemnoase, apoi fructe oleoginoase și semințe, apoi lână și păr, combustibil mineral, sticlă și articole de sticlă, fier și așa mai departe. Foarte puțin fructe, legume, animale vii, pescării.

Ce am importat din Jugoslavia? În primul rând cereale (grâu, porumb) — să fie cerealele românilor din Banatul Jugoslav? — apoi legume (fasole), apoi produse chimice organice (acizi, clei), minerale (minereuri de tot felul), fier și articole de fier, coase, axe de fier, plăci, sape, tablă.

România a transitat în 1926 prin Jugoslavia 259076 tone diverse materiale, cea mai mare parte produse petrolifere, cereale, lemn, făină.

Gh. Neculcea

Serbarea zilei de 1 Decembrie

Circulară

către despărțămintele „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, Astra.”

DOMNULE PREȘEDINTE,

„Ziua Astei” iarăș se apropie!

După cum prea bine știți, societatea noastră a proclamat ca „ziua Astei”, ziua în veci memorabilă de 1 Decembrie, când toată suflarea românească prănuște proclamarea unirii Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu patria mamă (1 Dec. 1918).

Ziua aceasta e hărăzită reculegerii sufletului, recapitularii celor întâmplate în timpul mai recent, dar și mai îndepărtat, ca — cu puteri înnoite — să pornim la drum, spre propășirea generală.

Astfel de pietri de miezuină cultura, socială, prind bine, pentru că așa se cimentează ideile sănătoase, valoroase, cari trebuie să intre în patrimoniul sufletesc, în visieria ce nu se poate fura, — de aceea oricare intelectual ce se respectă își va ținea de datorință de a contribui ca clipele trăite în decursul zilei de 1 Decembrie să fie și de astădată o sărbătoare sufletească.

Întrați în legătură cu forurile bisericești, școlare, administrative și militare și rugați-le să vă dea tot sprijinul pentru reușita cât mai desăvârșită a conferențelor, sărbătorilor culturale-literare, a festivităților artistice, ce vor urma după serviciul bisericesc, în centrul și în toate comunele despărțământului Dv.

Pe baza permisului obținut de la Ministerul Sănătății și Ocrotirilor sociale Nr. 14784 din 26 Martie 1926, avem dreptul să întreprindem o chetă, să adunăm bani în ziua de 1 Decem-

vrie, pentru propaganda noastră culturală.

Suntem siguri că — apelând la forțe tinere, domnișoare, eleve, elevi, — dar și la cei vârstnici, o să găsiți și la Dv. o gardă întreagă de entuziaști propagatori ai scopurilor „Astei”, care să adune bani pentru un scop atât de mare.

Sumele încasate rămân la dispoziția despărțământului, rugându-Vă a ne raporta despre rezultat.

O conferință cu tema „1 Decembrie 1918” a apărut în Biblioteca noastră populară. Conferința este scrisă de secretarul nostru administrativ, dl Romul Simu.

Vă rugăm să Vă dați toată truda ca „ziua Astei” să corespundă așteptărilor noastre și să ne raportați ulterior despre decursul serbărilor, atât din centrul despărțământului, cât și din comunele de pe teritoriul despărțământului Dv.

În numele Comitetului central:

Dr. O. Russu,
vice-președinte.

Romul Simu,
secretar.

CONFERINȚE

V. I. Bărbat: Dela animal la om

Președintele „Extensiunii Universitare” a inaugurat noul ciclu de conferințe, vorbind despre diferențierile biologice între om și animal.

Urcând scara vietăților, observăm un fenomen general și semnificativ. La animalele superioare copilăria este de mai lungă durată, și durata ei crește în mod aproape regulat, fiind cea mai lungă la om, pe care îl putem socoti animalul cel mai complex și mai perfect dezvoltat din seria vietăților. Faptul acesta e bogat în urmări.

Având omul copilăria cea mai lungă, creșterea lui se poate desvolta mai mult în vârsta copilăriei, decât se poate desvolta creșterea omului animal, care-i silit să intre în lupta vieții la câteva luni, sau chiar la câteva zile după naștere. Materia nervoasă a omului își păstrează plasticitatea mai mulți ani, pregătind pe om pentru o viață de mai intensă raționalitate. La animalele craniul se întărește mai de vreme, creșterea nu devine atât de complexă și animalul rămâne în viața instinetelor.

Acesta este un factor al progresului, pe care-l prezintă omul față de celelalte animale. El este într-o măsură mai mare educabil.

Un alt factor important al perfectibilității omului este mediul cultural. Odiu, făcând cercetări asupra oamenilor de litere ai Franței dintr'un timp dat, a constatat că ei apar mai des acolo, unde mediul cultural e mai dezvoltat. Mediul cultural îl formează școlile, bibliotecile, muzeele și alte instituții de cultură.

Deci nu numai datul biologic face pe omul mare, ci acesta trebuie să aibă un mediu potrivit pentru a se putea forma. Oamenii de geniu și de talent se nasc probabil mulți și pretutindeni, ei cresc însă numai într'un mediu cultural dezvoltat.

Acesta-i problema dezvoltării oricărui popor.

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

I.

Turneul Maximilian-Storin: Domnișoara Nastasia, comedie tragică în 3 acte de George Mihail Zamfirescu.

Rar se întâmplă ca turneele bucureștenilor să ne satisfacă pe deplin. De multeori ne vin cu piese slabe, iar interpretarea, în afară de protagoniștii, subțil al căror nume pleacă în turneu, în cele mai multe cazuri lasă mult de dorit.

Nu acesta a fost cazul turneului Maximilian-Storin. A trebuit să înregistrăm o excepție onorabilă atât în privința piesei, cât și al ansamblului.

Domnișoara Nastasia, comedie tragică de G. M. Zamfirescu, este una dintre puținele piese românești, care nu se impune numai prin însușirea că-i de-a noastră, ci prin valoarea ei reală.

Nastasia și Luca se iubesc. Dragostea lor însă este tulburată de Vulpașiu, care și el iubește pe Nastasia și o cere chiar în căsătorie. Ea îl refuză. La insistențele lui fata, cu inclinații vehemente, răspunde cu palme. Vulpașiu, amărât în demnitatea lui, la prima ocazie omoară pe Luca. Nimeni nu știe cine-i asasinul, numai Nastasia și tatăl ei. Nastasia plănuiește o răzbunare înfricoșătoare. Îi cheamă pe Vulpașiu și îi declară că vrea să fie soția lui. Două săptămâni după moartea lui Luca se pregătesc de nuntă. Însă în ziua nunții, când Vulpașiu este la culmea fericirii, Nastasia se spânzură. Vulpașiu înnebunește de durere.

Acțiunea se petrece în mahala. Mediul de suburbie ne explică ușor asprimea celor întâmplăte. D. Zamfirescu, cu o agerime care amintește de autorii ruși, a pătruns în sufletul mahalalei, unde fapta omească este încă subțil tirania instinctelor. Caragiale ne-a redat și el suburbia. Însă, el a prins numai situațiile comice și limbajul plin de ridicol, dar în el vedem o parte a omului suburban, și să vedeți ce mai rămâne din comediiile lui Caragiale.

Altfel la d. Zamfirescu. D-sa a pătruns dincolo de suprafața ridicolă, a pătruns în miezul sufletesc al mahalalei, unde patimile elementare se ciocnesc cu forță primitivă. Aveam în fața noastră oameni întregi, cari sub aspectul lor uneori comic ascund frământări chinuitoare, suferințe adânci, cari îi împing la faptele cele mai desperate. Dorul de răzbunare este un instinct predominant la acești oameni și devine un puternic imbold de acțiune.

Piesa d-lui Zamfirescu are surse sufletesti. Calitatea ei nu este că vezi o acțiune, ci faptul că simți o atmosferă apăsătoare, în care se dă o luptă înverșunată. În deslegarea, cu totul neașteptată, și totuși atât de firească, întărește impresia generală, care îți lasă urme.

Nu ne vom opri asupra unor mici neajunsuri din piesă. Ca întreg, ea este una dintre cele mai importante produse ale literaturii noastre dramatice.

Vorbind despre interpretare, nu trebuie să sporim cuvintele. Vom spune numai atât, că d-nii Maximilian și Storin și d-șoara

Sorana Țopa au fost cu mult mai mult decât niște actori, d-lor au fost colaboratori autorului în interpretarea piesei. Credem că este cea mai mare laudă ce se poate spune despre artiștii dramatici.

Domnișoara Nastasia poate servi clujenilor ca exemplu. Ea ne-a arătat că adevăratul efect dramatic nu se produce cu clopote, zurgălai și alte mijloace de tâmbălău, ci cu suflet.

II.

Un dușman al poporului, de Ibsen

A doua zi după spectacolul bucureștenilor am văzut pe ai noștri jucând „Un dușman al poporului” de Ibsen.

„Un dușman al poporului”, este una din dintre piesele, în care ideologia socială alui Ibsen este mai clar exprimată. Individul și societatea sunt puși față în față. Lupta, care în realitate se dă între ei de veacuri, Ibsen o aruncă pe scenă într-o acțiune sugestivă.

Doctorul Stockmann descoperă că băile orașului sunt infectate și cere reparațiuni fundamentale. Autoritățile însă se împotrivesc: Ar costa prea mult. Doctorul, uimit de această nepăsare, ajunge în conflict cu ele, că nu numai băile sunt infectate, ci întreaga noastră viață socială, care este condusă de niște oameni inconștienți, stăpâniți numai de patimile lor egoiste. Îi rămâne o singură speranță: poporul. Pe toți acești netrebniți îi va denunța poporului, care desigur îi va goni și va întrona o rânduială mai bună. Dar vine a doua decepție: Poporul, pentru al cărui bine doctorul s'a pus în luptă, nu-l înțelege. El se lasă orbit de „marile cheltuieli”, ce se cer pentru restabilirea băilor. Aceste cheltuieli ar trebui să iasă din punga poporului. Acela însă, care cere astfel de jertfe, este un dușman al poporului. Și doctorul Stockmann este declarat un dușman al poporului. El se retrage din viața putredă a societății, convins că numai când ești singur poți să pășești pe calea perfecțiunii. Va întemeia o școală, care va profesa cultul personalității, fiindcă numai când indivizii vor fi mai perfecționați, se va îndrepta și viața socială.

Concluzia este vechiul ideal social al lui Ibsen, ridicat la rangul de religie: Societatea de azi este plină de putregai. Speranța în mai bine zace în puterile individului. Cu un nou sistem de educație va trebui să scoatem din el ce este înșănătoșit și totalitatea indivizilor, adică societatea.

Conflictul are o continuă gradăție. Mai întâi doctorul constată răul, speră însă că conducătorii îl vor îndrepta. Aceștia însă nu vor; se declară lupta decisivă între ei și doctor. Mai are însă o speranță: El lucrează pentru binele poporului și acesta îl va asculta. Cu inima deschisă și sigur de izbândă apare în fața lui. Acesta îi gonește. Aci este momentul culminant al acțiunii: Se ivește ruptura între individ și societate. Poporul nu este în stare să înțeleagă marile străduințe ale individualităților alese. Acest moment important îl avem în actual IV. Și acum încheieți, stimate cetitor, că tocmai acest act

forurile competente ale teatrului nostru, într'un acces de supremă cuminenție, l-au tăiat cu desăvârșire. Va să zică din Ibsen pur și simplu lași la o parte un act întreg! Ei bine, aceasta este cea mai mare monstruozitate, care s'a pomenit vre-odată în anele teatrale. Pe Ibsen, la care nu un act, dar fiecare frază se topește desăvârșit în unitatea acțiunii și al ideii, să-l cunțești în halul acesta! Și nu un act oarecare ci chiar pe acela, în care doctorul devine un dușman al poporului, care prin urmare justifică însuși titlul piesei.

Interpretarea? Slabă. Ici-colea câte o realizare izolată, unitatea însă a lipsit cu desăvârșire. Se vede că direcția nu-și dă seama, că pe Ibsen nu-l poți juca cu actori începători. Interpretării s'au lăsat fascinații mai mult de titulatura „comedie” și nu de numele lui Ibsen, care chiar și în comedie are o atmosferă specială. Remarcabil a fost numai d. Petre Sturza dela București.

III.

Nyu, poveste banală în 9 tablouri de Osip Dimov.

O premieră interesantă a fost Nyu, de Osip Dimov. Autorul îi zice „poveste banală.” Meritul lui este că dintr-o poveste banală ne-a desprins problema sufletescă. Iată o piesă, în care adulterul nu este un motiv de comedie (ca în cele mai multe piese furnizate dela Paris) ci manifestarea unui motiv interior.

Nyu, o femeie visătoare, a găsit în căsnicie mai puțin decât aștepta. Dorința ei după mai mult persistă tainic și se manifestă aprig într-o noapte de bal, când se ivește poetul. De dragul lui își părăsește bărbatul și copilul. Dar nici de data aceasta nu-i înțelege. Apoi simte că va deveni iară mamă, dar nu știe care este tatăl dintre cei doi. Suferința aceasta împreună cu ușurința poetului o determină să-și pună capăt vieții, după ce s'a convins că este ceva „dincolo de viață și de moarte”.

Tragedia lui Nyu este urmarea făpturii ei sufletesti. Temperamentul visător așezat în atmosfera oarecum mistică a piesei te face să simți cum lucrează o fatalitate ascunsă. Dimov, ca toți autorii ruși, știe să te convingă prin sugesție.

Reușita spectacolului se datorește în primul rând d-lui Victor Bumbeghi, directorul de scenă. Atmosfera specială, mistică, a fost admirabil redată prin montarea simplă și prin continua revenire a contrastului alb-negru. În acest mediu mișcarea personagiilor avea multă precizie.

D-na Gina Sandry ne-a redat o Nyu interesantă. A avut câteva accente frumoase de suferință ascunsă. D. Petre Bulandra, în rolul poetului s'a adaptat mai puțin atmosferei. Nu înțelegem continua înclinare spre declamație, așa de puțin potrivită piesei. D. Florea Simionescu, în rolul soțului, potrivit.

Liviu Rusu.

— Redacționale. „Societatea de mâine” va publica un supliment literar bogat de Crăciun. Domnii scriitori cari doresc să colaboreze cu materie literară la numărul nostru de sârbători sunt rugați a ne pune la îndemână manuscrisele până cel mai târziu în 10 Dec. Totodată sunt rugați să ne anunțe ce onorar doresc pentru această colaborare.

Bustul lui Iosif Vulcan

Bihorul a găsit un nou prilej să cheme la dânsul fruntași ai culturii românești. O nouă serbare, dintre acelea cari cimentează sentimentul solidarității naționale și încurajează năzuinți mai modeste, în stare să se poticnească în lipsa unui îndemn moral, venit la timp potrivit.

În iarna trecută a sărbătorit pe Alexandru Roman, îndrăznețul luptător politic din Așeu, care nu purta frică de furioasa cameră de pe malul Dunării budapestene și inimosul încurajator de inițiative culturale, sau el însuși inițiator, cu frumoase izbânde, pentru mediul atât de lipsit în care lucra. Acum a înălțat bust lui Iosif Vulcan, cel cu faima aproape tot atât de trainic stabilită, cât a unui poet cu talent din timpul său, dar nu pentru încercările lui literare, multe și diverse, dar fără de viață vecinică, ci pentru acea revistă de familie, botezată chiar astfel, care decenii de-a rândul a împrăștiat cuvânt românesc luminat și înțelept în cuprinsul Ardealului și mai ales în nordul acestei provincii, unde era nevoie de atâta lumină.

El era, cu revista lui, pionul înaintat la vest al ideii naționale, care se manifesta în vremea aceea mai mult prin eforturi culturale, tinzând spre unificări lingvistice și literare. Vrednicia i-a fost recunoscută de toată suflarea românească și răsplata cea mai înaltă i-a fost dată. Ales membru al Academiei române, el nu ocupa această demnitate numai pentru persoana sa, ci ca reprezentant recunoscut al provinciei lui de obârșie, cum erau toți membrii acestei Academii în întâiele decenii din viața ei.

Acest bust i-a fost ridicat din inițiativa societății culturale „Cele trei Crișuri” din Oradea, care tipărește și o revistă cu acest nume.

Desvelirea lui s'a făcut în cadrul unor solemnități, cărora nu le-a lipsit nici fastul, dar mai ales nu le-a lipsit acea căldură comunicativă a sufletelor, transmisă mulțimii de oratorii zilei. Academia română și-a avut reprezentantul ei în persoana d-lui rector al Universității clujene, G. Bogdan-Duică; ministerul artelor a fost reprezentat de d. inspector Emil Isac; iar Astra dela Sibiu, de d. prof. univ. Nicolae Drăganu.

În seara zilei de desvelire a bustului, d. profesor dela liceul din Beiuș, Constantin Pavel, a rostit o frumoasă și cuprinzătoare conferință, despre personalitatea celui sărbătorit, în numele căruia lucrează și astăzi luptătorii pentru lumină ai Bihorului.

Darul lui A. Simu

Un pasionat pentru artă și-a cheltuit vremea și averea strângând, din țară și străinătate, lucrări de artă plastică, dintre acelea reprezentative pentru artistul plasmuitor și pentru timpul în care fuseseră plasmuite. Îl ajută la această alegere gustul înăscut pentru arta valoroasă. Și îl îndemna la această veșnică alergare și căutare marea lui pasiune pentru creațiile de artă, asemenea de puternică, ca pasiunea unui artist plasmuitor.

Și-a clădit apoi o casă, stilizată în genul templului grecesc, ca să poată într-adevăr purta numele de *templu al artei*, fiindcă adăpostea toate lucrările de artă strănse de neobositul colecționar. Stă acest templu în mijlocul Bucureștilor, ca un

colț de reculegere pentru omul ce nu-și găsește deplina împăcare sufletească în vârtejul tuturor afacerilor și luptelor meschine de multe soiuri, cari se desfășură în cuprinsul capitalei. E muzeul lui A. Simu.

În zilele trecute, acest amator de artă în cel mai înalt înțeles al cuvântului și mecenat în același timp, și-a încheiat nobila lui carieră, printr'o faptă tot atât de măreață, pe cât au fost toate faptele vieții lui. A donat Statului întreaga colecție de opere plastice, strânsă cu atâtea sacrificii, împreună cu palatul care le adăpostește.

Prin această donație numai am putut ajunge să avem întâiul muzeu „oficial” de artă. Statul caută de mult mijloacele pentru înălțarea unui mare muzeu național, tot atât de necesar pentru un popor creator de cultură, pe cât este Universitatea ca instituție de învățământ. Nu le-a găsit încă aceste mijloace și cine știe când le va găsi. Deacum însă se va putea mândri acest Stat cu o galerie de artă plastică într'adevăr occidentală, ca organizare și ca valoare artistică, deși modestă în proporții. Dupăcum și înainte tot cu ea se mândrea, deși era o casă particulară, căci streinilor dornici să vadă o colecție frumoasă de opere plastice, această casă li se arăta.

Să lăudăm pe nobilul donator, dar în același timp să rugăm ministerul artelor să nu aștepte ca numai prin astfel de donații să înalțe muzeul național de artă, ci să ia singur și grabnie această inițiativă, necesară prestigiului nostru.

Adunarea generală a Astei

Convocare.

În înțelesul §-ului 22 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român „Astra” se convoacă la

Adunarea generală ordinară, ce se va ține în Sibiu în zilele de 4 și 5 Decembrie, 1927.

Programa adunării:

Duminecă, în 4 Decembrie 1927, la orele 10:

Serviciul divin în bisericile românești, urmat de Parastas în memoria M. S. Regelui Ferdinand I.

Orele 12. Ședința I., cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale;
2. Discurs comemorativ: † M. S. Regele Ferdinand, rostit de al Dr. I. Lupaș;
3. Inscriserea delegaților prezenți ai despărțimintelor;
4. Inscriserea delegaților, autorităților și societăților culturale surori și mulțumiri pentru prezența lor, într'o singură alocuție a președintelui „Astei”;
5. Raportul general al comitetului central, pe anul 1926*) și completarea § 2 din Statute (cu Raport special).
6. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general pe anul 1926,
 - b) censurarea socotelilor pe anul 1926 și a proiectului de buget pe anul 1928,

- c) inscrierea de membri noi,
- d) întregirea c. mitetului cen ral,
- e) examinarea propunerilor intrate în termenul reglementar.

Luni, în 5 Decembrie, la orele 10:

Ședința a II-a, cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiunii alese pentru examinarea raportului general și a completării § 2 din statute și propunerile acestei comisiuni;
2. Raportul comisiunii încredințate cu censurarea socotelilor și proiectului de buget;
3. Raportul comisiunii pentru inscrierea de membri noi;
4. Propunerea pentru întregirea comitetului central;
5. Raportul comisiunii pentru examinarea propunerilor intrate în termenul reglementar;
6. Fixarea locului pentru ținerea adunării generale în anul 1928;
7. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal al adunării generale

După prânz, la orele 16:

Ședința festivă a secțiilor științifice-literare.

Sibiul, din ședința plenară a comitetului central al „Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român „Astra”, ținută în 13 Noembrie 1927.

Vasile Goldiș,
președinte.

Romul Simu,
se retar.

*) Evenimintele propunerii au să fie înaintate, în scris, prezidului „Asociațiunii”, Sibiu, Strada Șagăna Nr. 6, cu 8 zile înainte de adunarea generală.

A APĂRUT:

Sociografie Românească

de ION CLOPOTEL

cu următorul

CUPRINS:

Introducere — La izvoarele Bugeiului (plasa Margina) — În valea Almăjului (plasa Bozovici) — Programul unui prefect — Astra și problemele culturale ale Ardealului — Încheieri.

Un exemplar Lei 60.—
Ediție de lux Lei 100.—

Cea dintâi încercare
de sociografie românească!

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNNALE

1 Decembrie 1918

Am de an ne amintim despre ziua cea mare a libertății politice. Reprezentantii delegații ai județelor și poporul aduna în număr de o sută mii glasuri au hotărât rupeca cătușelor împilatoare și au proclamat întemeierea României unice. Neștearsă va fi această zi în inima poporului român din Ardeal, pentru că și-a văzut încoronată cu izbândă lupta atâtor secole de desrobire națională.

Nația și-a dat atunci și un program de reforme înaintate. Au fost însă dificultăți mari cari s'au opus realizării integrale a principiilor reformatoare.

Luptele politice interne nu cursose la noi nici o margine și puterea a fost monopolul unora.

Ci sperăm, că nu este departe ora când Alba-Iulia se va putea traduce în realitate, cu întregul cortegiul de ameliorări în toate domeniile de viață publică. Nu este îngăduit a opri un popor în avântul său reformator.

Horia Trandafir

Presa din Ardeal. — Reaparitia ziarului Patria constituie un eveniment de seamă în publicistica ardeleană, care a suferit așa de mult sub stăpânirea românească. Ardealul însă e dator să se reculeagă și să-și dea presa care să-i prindă sufletul și să-i înțeleagă păsurile. „Patria” se va năzui să fie cel dintâi și cel mai bogat cotidian al Ardealului. Lumea românească din toate părțile este rugată să dea concursul său Patriei pentru a-și îndeplini datoria profesională.

Achitarea dluî Manoilescu. — Important și tulburător eveniment. Guvernul credea, că poate pedepsi aspru pe fostul subsecretar de stat, pentru că și-a îngăduit să facă pe masagerul prințului Carol pentru șefii partidelor politice din România. Opinia publică însă s'a ridicat contra arestării unui om care nu s'a făcut vinovat de nici o încălcare a constituției. Consiliul de războiu n'a făcut decât să întăriască și consfințiască un sentiment general achitând pe acuzatul guvernului. Țara trebuie să fie sensibilă față de orice nesocotire a legilor, chiar când executorii lor se fac vinovați de abuzuri.

Cinematograful francez și străinătatea. — D. René Bizet, cronicar la Revue de France, întors dintr'o călătorie la Viena constată că, pe cât de bine sunt primite lucrările literare de orice natură, cari poartă pecetea spiritului francez, pe atât de mult lipsesc, aproape cu desăvârșire, filmele franceze. Din punct de vedere material, filmul francez este mai avantajos decât cele americane, germane sau rusești. Calitatea să-i fie ceea ce-i lipsește?

„Arhivele Colomb”. — Guvernul spaniol a cumpărat dela ducele de Veragna documentele cunoscute sub numele de „Arhivele lui Colomb” pentru suma de 2.500.000 pesetas. Este vorba de vre-o 97 volume cari vor fi expuse la expoziția ibero-americană din Sevilla.

Mausoleul lui Gengis-Khon. — A făcut mare valvă comunicarea profesorului Kos-

low dela Academia de științe din Moscova, asupra descoperirii mausoleului lui Gengis Khon într'o groapă în interiorul unui tunel de 400 m. din pustul Gobi. Rămășițele pământesti ale marelui Khon sunt depuse într'un sarcofag de aur, așezat într'un al doilea de argint, iar acesta pus în al treilea de fier. Alături sunt așezate mai multe coroane împodobite bogat și alte obiecte de preț, între cari un diamant, ce întrece orice mărime cunoscută până azi la atari pietrii. Mausoleul este păzit de o gardă de preoți „Lama”.

„Cultura și politica ei”. — D. N. Iorga a ținut o conferință la Institutul Social Rom. Duminecă, în 21 Nov. vorbind despre cultură și politica ei. A spus: Se declamă azi despre politica culturală cum s'a declamă ieri despre ideea națională. Fiecare guvern sau om politic se simte dator s'o inaugureze. Au ales însă ca mijloc distribuirea automată, și s'a pierdut din vedere că politica culturală presupune, nu adoptarea mijloacelor materiale, ei păstrarea adâncii și decisivei forțe naționale, capabilă să influențeze viața în mod definitiv. Trebuie întreținut sufletul unei națiuni cu ceace poate propulsa activitatea sufletului. Dar, politica culturii se poate face numai cu oameni cari au topită în suflet întreaga cultură a poporului.

O misionară a profetului Krisnamurti în România. — Sâmbătă 21 Nov., a sosit în țară la noi Miss. C. M. Diggrouf, misionara olandeză a tânărului profet indian Krisnamurti, propovăduind, printr'o serie de conferințe publice, doctrina pacifistă a acestuia, în cadrul Societății Feosofice din România. Va conferența la Timișoara, Arad și București, unde această societate are secțiuni, apoi va trece în Jugoslavia și Bulgaria, continuând turneul întreprins în Europa.

Protopopul dr. Gheorghe Popovici dela Lugoj a împlinit 40 ani de păstorire. A fost sărbătorit de cereurile preoțești după cuviință. Cu acest prilej i-au fost recunoscute și meritele de scriitor bisericesc. Într'adevăr istoria sa bănețeană este o lucrare de erudiție științifică. Deține aparatul de investigație al trecutului. Deaceia cu prilejul sărbătoririi sale bisericești desigur că toți intelectualii țării se vor îndrepta spre dânsul cu recunoștință și-i vor aduce prinos de laudă.

Legături economice cu Cehoslovacia. — E bine că se vede tot mai complect nevoia de a încopcia legături cu Cehoslovacia nu numai de natură culturală și politică, ci și economică. Abatele Zavoral, noul președinte al Institutului cehoslovaco-român a dat expresiei nouilor tendinți, cari nu pot fi decât fericeitoare pentru România, căci Cehoslovacia poate va iubi cu industria sa dezvoltată la crearea unui agrarianism român modern.

A murit I. L. C. Brătianu.

Moartea n'a eruțat nici pe acest om politic încăpăținat și implecabil, care a instituit o guvernare tiranică și exclusivă de partid în România-Mare. Nu i-se pot nesocoti unele merite însemnate, ca

de pildă abila diplomație de a fi constrâns antanta să semneze tratatul din 1916 care întindea granița României până la Tisa. Aflăm vestea în ultimul moment. Vom reveni.

Publicațiune

Ministrul Justiției, Comisiunea de naturalizări.

Conform art. 22 din legea privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, se publică următoarea cerere de naturalizare, spre știința acelor, cari ar voi să facă vre-o întimpinare potrivit dispozițiilor art. 23 din zisa lege:

Domnule Președinte,

Subsemnatul Ștefan Varga, de profesie geamantanspecialist, domiciliat în Cluj, Calea General Drăgălina No. 104, jud. Cojocna, de supușenie maghiară, de naționalitate maghiară, de religie reformată, născut în anul 1890 Oct. 31, în comuna Budapesta în Ungaria, stabilit în România din anul 1922 Oct. 31, am ferma voință de a deveni cetățean al României în care scop prin avocatul meu justificat sub A), cu onoare alătur următoarelele acte:

1. Extrasul de botez cu traducere autentică; 2) certificat de bună purtare; 3) dovadă că am un câștig lunar din care mă pot susține împreună cu familia mea; 4) declarația de renunțare, din care se constată, că mă lapdă de cetățenia streină odată și pentru totdeauna și am optat pentru cetățenia română, rugându-Vă să binevoiti a-mi elibera certificatul constata-tor, că am făcut prezenta cerere.

Cu cea mai profundă stimă

(ss). Ștefan Varga

Primăria Municipiului Cluj.

Nr. 567—1927

Publicațiune

Municipiul Cluj publică concurs pentru efectuarea tuturor lucrărilor de compactorie necesare municipiului timp de 3 ani.

Ofertele închise și sigilate se vor prezenta în ședința Deleg. Perm. în ziua de 14 Decembrie 1927 ora 12 a. m.

Condițiunile generale sunt cele din anii precedenți și se pot vedea la Serviciul financiar al Municipiului (Str. Cogălniceanu No. 4 et. I.) în toate zilele de lucru.

Cluj, la 11 Noembrie 1927.

Primăria Municipiului Cluj.

A reapărut ziarul „Patria“ din Cluj

complect reorganizat, amplificându-și programul și serviciile de informație din țară și străinătate. Refăcut materialicește, cu redacție și administrație modernă, ziarul *Patria* și-a asigurat o apariție regulată și îndelungă.

Ziarul *Patria* este un mare ziar de politică democrată și de informații, și este tras într'un număr considerabil de exemplare. Deși organ al partidului național-țărănesc, *Patria* va fi curierul obiectiv al tuturor evenimentelor economice, culturale și politice.

Ziarul *Patria* va apărea zilnic în 8 pagini.

În fiecare Joi va apărea *Patria* de Duminică pentru țărănime, cu abonament anual de 160 lei.

Abonament la *Patria*: pentru liber-profesioniști 800 lei, pentru funcționari, preoți și învățători 700; pentru instituții particulare și de stat: abonament dublu.

Patria va fi cel mai mare și mai bine informat ziar al Ardealului.

Cea mai bună publicitate este în coloanele ziarului „Patria“.

Neuțâți de toamnă
și iarnă în marele
magazin de stofe

G r o m e n
și
H e r b e r t

CLUJ, Strada Regele Ferdinand No. 13.

In atenția Doamnelor!

Ultimele și cele mai moderne articole de blănărie

Louis Déri

magazin cu reputație solidă
Cluj, Str. Memorandului
No. 3.

Banca de Credit
și
Cassa de Păstrare
din Cluj, S. A.
Piața Unirii 7.

Sucursale: Dej, Sănmărtin, Alba-Iulia,
Tg.-Mureș, Oradea-Mare

Capital social: 77 milioane

Face toate operațiunile bancare în modul cel mai avantajos.

—o—

Bancă autorizată pentru valute.
Antrepozit lângă calea ferată.

În toate librăriile cereți cartea cea mai actuală și cea mai citită:

„Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România“

de: ION CLOPOTEL

PREȚUL unui exemplar lei 100 — Se poate comanda la „Societatea de Măine“ trimitând înainte lei 100.

Ea cuprinde documentele cele mai de seamă ale unirii și se face expresia simțămintelor populare cari au rodit independența de Stat. Să nu lipsească din nici o casă românească

Adresa abonatului:

„SCHMOLLPASTA“
S. A. BRAȘOV

Fabrică de Cremă de ghetă
Premiată la 30 de expoziții

Rugăm onor. abonați să binevoiască a îngriji urgent de achitarea restanțelor pentru a nu fi nevoiți să recurgem la măsuri sumare.

Cheltuielile foarte urcate de tipografie, hârtie, colaborări și de natură administrativă, nu pot lăsa indiferent pe abonatul de conștiință.

„Societatea de mâine“ este unica publicație mare a Ardealului care stă neîntrerupt în picioare de patru ani încoace, pe lângă toate dificultățile tiparului.

Cel puțin atâta putem cere: achitarea regulată și anticipată a abonamentului.

„Societatea de mâine“